

Unelmien päiväkotipäivä, lasten ajatuksia

Hanna Rantala

2019 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Unelmien päiväkotipäivä,
lasten ajatuksia lasten ajatuksia**

Hanna Rantala
Sosionomi
Opinnäytetyö
Kesäkuu, 2019 2019

Hanna Rantala

Unelmien päiväkotipäivä, lasten ajatuksialasten ajatuksia

Vuosi 2019 2019

Sivumäärä 68

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda osallistava toimintaprojekti Haituloiden päiväkodin Kettujen esiopetusryhmälle. Tavoitteena oli saada lapsilta mahdollisimman paljon erilaisia ajatuksia siitä, millainen olisi heidän Unelmien päiväkotipäivä. Työn tarkoituksena oli myös lisätä lasten osallistamista esikoulussa. Opinnäytetyön tietopohja koostui lapsuuskäsityksestä, varhaiskasvatuksesta ja sen osa-alueista, osallisuudesta sekä lasten luovuudesta.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteutettiin maaliskuun ja huhtikuun aikana. Näillä toimintakerroilla kerättiin opinnäytetyön tutkimuksellisen osan aineisto. Aineiston keräämisen menetelminä käytettiin haastattelua, piirtämistä ja kuvatyöskentelyä.

Lasten Unelmien päiväkotipäivän ideoiden pohjalta kehiteltiin ajatuksia siitä, millainen Unelmien päiväkotipäivä olisi ja mitä siellä tehtäisiin. Unelmien päiväkotipäivä rakennettiin yhdessä lasten kanssa hyvin suosituksi muodostuneen eläinteeman ympärille. Unelmien päiväkotipäivää vietettiin eläinkarnevaalin muodossa Kettujen ryhmän kanssa toukokuun kolmantena päivänä.

Ideota, ajatuksia ja unelmia tuli esiin paljon. Osa ideoista oli hyvinkin lennokkaita, toiset valmiita suoraan käyttöön toteutettavaksi. Toivon, että tämän yhteisen projektin avulla onnistuttiin mahdollistamaan ja lisäämään lasten osallisuutta. Tämän opinnäytetyön avulla saimme monta unelmaa tuoduksi päivänvaloon. Saimme huomata myös lasten rohkeuden kertoa omista ideoista ja ajatuksistaan lisääntyneen.

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Lapsuuskäsitys ja sen muutokset	7
3	Varhaiskasvatus	9
3.1	Esiopetus varhaiskasvatuksessa.....	10
3.2	Laaja-alaisen oppimisen osa-alueet	10
3.3	Varhaiskasvatus Tammelassa.....	11
3.3.1	Lapsiystävällisyyden periaatteet	12
3.3.2	Lapsivaikutusten arviointi	14
3.4	Pedagoginen osaaminen	15
4	Osallisuus	16
4.1	Lasten luovuus.....	18
4.2	Ilmaisun monet muodot.....	20
5	Tutkimuksellinen osuus.....	21
5.1	Tutkimuskysymys.....	21
5.2	Aiemmat tutkimukset aiheesta	22
5.3	Taustatutkimus	23
5.4	Tutkimuksen toteuttamisessa käytettävät menetelmät	24
5.4.1	Haastattelu.....	24
5.4.2	Piirtäminen.....	25
5.4.3	Kuvatyöskentely	25
5.5	Valittujen menetelmien perustelut.....	26
5.6	Tutkimuksen toteutus	27
5.7	Toimintakertojen suunnittelu.....	27
5.8	Toimintakerrat	28
6	Aineiston analyysi ja luokittelu	30
6.1	Haastatteluiden aineisto.....	31
6.2	Piirtämisen aineisto	34
6.3	Kuvatyöskentelyn aineisto.....	43
6.4	Aineiston yhteenvedo.....	49
7	Tulokset ja Unelmien päiväkotipäivä	52
8	Johtopäätökset	53
9	Tutkimuksen luotettavuudesta ja eettisyydestä.....	54
10	Pohdinta.....	55
	Lähteet	58
	Kuvat ja kuvat	62
	Liitteet.....	64

1 Johdanto

Suoritan sosionomin tutkintoa ja sisällytän opintoihini varhaiskasvatuksen opintoja 60 opintopistettä, jolloin saan myös lastentarhanopettajan pätevyyden. Halusin, että voin toteuttaa opinnäytetyöni lasten kanssa käytännössä tehden ja toiminnallisessa muodossa. Halusin toteuttaa opinnäytetyön asuinseudulleni, ja valitsin kotikuntani Tammelan.

Toteutin toiminnallisen projektin Haituloiden päiväkodin esiopetusryhmän, Kettujen, kanssa. Aiheenani on ”unelmien päiväkotipäivä”, lasten ajatuksia. Kyseinen esiopetusryhmä eikä päiväkotiki muutenkaan ole minulle entuudestaan tuttu, vaan pääsin tämän opinnäytetyön toiminnallisen osuuden avulla tutustumaan myös itselleni uuteen päiväkotiin. Päädyimme yhteistyössä varhaiskasvatusjohtajan kanssa tähän aiheeseen, sillä tässä opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa halusin korostaa lasten osallisuutta entisestään ja annoin heille mahdollisuus ideoita ja toteuttaa itseään luovasti annetun aiheen parissa. Tammelan kunta haluaa olla kehittyyvä kunta, jonka kehityksessä kaikkien kuntalaisten mielipiteet halutaan kuulla ja antaa myös lasten toimia osallisina kehitystyössä.

Halusin, että opinnäytetyöni avulla on mahdollista lisätä lasten osallisuutta heidän päiväkotiarjessaan sekä antaa heille mahdollisuuksia ilmaista itseään eri tavoin. Osallisuus on Tammelankin varhaiskasvatuksessa hyvin tärkeä asia ja lasten mielenkiinnon kohteiden selville saamisen myötä pedagogista toimintaa voidaan suunnitella ja toteuttaa monella eri tavoin ja hyvinkin monipuolisesti. Ajatuksena oli, että toiminnallinen osuus muotoutui lasten kanssa suunniteltaessa ja kehittyi vielä matkan varrella. Työhöni sain pohjaa muun muassa varhaiskasvatussuunnitelman perusteista ja siitä vielä tarkemmin oppimisen osa-alueista.

Tammelan kunta on saanut Unicefiltä Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen 7.2.2018. Kunta on ollut mukana vuodesta 2016 Lapsiystävällinen kunta -mallin toteuttamisessa, jossa lapsia kohdellaan tasa-arvoisesti kunnan asukkaina ja heidät otetaan mukaan palveluiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. (Tammela 2018a.) Kyseisen tunnuksen voi saada aina vain kahdeksi vuodeksi kerrallaan, joten lapsiystävällisyyden varmistaminen ja työn kehittäminen ovat jatkuva prosessi. Perehdyin lapsiystävällisyyteen ja kävin tapaamassa Tammelan lapsiystävällinen kunta -koordinaattoria. Osaltaan tämä kannusti siihen, että opinnäytetyöni liittyy kiinteästi lasten äänten kuuluviin tuomiseen ja heidän osallisuuteensa. Vaikka ideat, joita prosessissa saadaan, olisivatkin mahdollittoman kuuloisia ja hankalia toteuttaa, niistä voidaan silti saada uudenlaisia näkökulmia varhaiskasvatuksen arkeen tai toteuttaa niitä yhdessä lasten kanssa suunnitellen ja toteuttaen, jatkojalostettuina.

Uskon ja toivon, että näitä projektissa luotuja ajatuksia viedään käytäntöön mahdollisimman paljon ja pitkälle, ehkä sovellettuina versioina, mahdollisuuksien sekä resurssien mukaan. Tarkoituksena oli siis myös tarjota varhaiskasvatuksen henkilökunnalle lisää lasten osallisuutta

luovaa materiaalia suunnittelun tueksi ja ideoita toimintaan lasten toteuttamana. Toivon, että tämän opinnäytetyön avulla voidaan lisätä lasten osallisuutta päiväkodissa sekä myös muussa kunnan toiminnassa entisestään (lapsiystävällisyyden korostaminen), ja luoda sitä kautta uusia ideoita tai käytäntöjä päiväkodin arkeen ja toimintaan.

Millainen olisi lasten Unelmien päiväkotipäivä? Tavoitteena oli saada innostettua lapsia Unelmien päiväkotipäivän ajattelusta, ruokkia heidän mielikuvitustaan ja saada heidät luomaan uusia ideoita eri menetelmien avulla siitä, millainen se voisi olla, tai mitä siellä voisi olla, mitä tehdä. Toisena tavoitteena oli tuoda lasten omia näkemyksiä esiin tämän opinnäytetyön avulla ja tarjota mahdollisuuksia toteuttaa itseään luovalla tavalla. Halusin myös toteuttaa lapsille mahdollisimman kiireettömiä ja luovia hetkiä toimintatuokioiden myötä heidän arkeensa. Haluan kuunnella heitä ja pyrkiä saamaan heidän mielikuvituksensa lentämään, jotta heiltä tulisi mahdollisimman paljon innovatiivisia ja idearikkaita ajatuksia kyseisestä aiheesta.

Tarkoituksena oli saada mahdollisimman paljon erilaisia ideoita, mistä lapset eniten päiväkodissa pitävät, ja mitä kaikkea lapsille mieleistä siellä voisi tehdä, ilman että lasten ajatuksia mitenkään rajataan: nyt heillä on mahdollisuus tuoda esille villeimmätkin ideansa. Tavoitteena oli, että lapset otetaan entistä enemmän mukaan toiminnan suunnitteluun ja luomaan uusia ideoita päiväkodin toimintaan toteutettavaksi.

Käytännön toimintakerrat lasten kanssa toteutin maaliskuun lopulla ja huhtikuun alussa. Tutkimuksellisessa osiossa esittelen menetelmiä, joita käytin aineiston keräämisessä. Tutkimuksen aineisto koostuu pääosin erilaisista luovista menetelmistä; piirtämisestä ja kuvatyöskentelystä, ja lasten ryhmähaastattelusta. Näiden aineistojen pohjalta aloimme suunnittelemaan yhdessä lasten ja henkilökunnan kanssa Unelmien päiväkotipäivän ohjelmaa ja toteutusta. Unelmien päiväkotipäivä toteutui toukokuun alussa teemanaan eläinkarnevaalit.

2 Lapsuuskäsitys ja sen muutokset

Tutkimuksen liittyessä keskeisesti lapsiin ja heidän toimintaansa, on keskeistä pohtia taustalta löytyvää lapsikäsitystä. Lapsuuden tulkinta ja lapsikäsitys vaikuttavat vahvasti siihen, miten me lasten kanssa toimimme. Lapsuutta pohdittaessa on tärkeää huomioida sen monimuotoisuus. Näkemykset elävät ja muuttuvat, ja jokaisessa ajassa elää rinnakkain erilaisia lapsikäsitä. (Roos 2016, 19-21.)

Sveitsiläis-ranskalainen Jean-Jacques Rousseau toi vuonna 1762 esiin lapsuuden erityisyyden esiin teoksessaan *Émile eli kasvatuksesta*, jolloin nykyinen käsitys lapsuudesta erillisenä ihmiselämän ajanjaksona alkoi muotoutua. Tällöin ihmisoikeudet alkoivat näkyä monessa yhteydessä ja myös lapsista puhuttaessa. Tästä oli kuitenkin vielä pitkä matka siihen, että lapsityövoiman käyttö lopetettiin ja elinolosuhteet ovat parantuneet. Yhteiskunnallisten muutosten ja arvojen muuttumisen myötä 1960-luvulla johti siihen, että 1970-luvulla Suomeen luotiin

päivähoitojärjestelmä; tasa-arvo alkoi korostua ja heijastui myös lasten asemaan. Lasten oikeuksien sopimus tehtiin vuonna 1989, jolloin lasten asema alkoi vahvistua. Lapset ja heidän näkemyksensä nousivat esiin käytännön työssä ja tutkimuksessa 1990-luvulla ja entistä enemmän 2000-luvulla. (Karlsson 2012, 26-29.)

Tänä päivänä lapsella on oikeus vaikuttaa omaan elämäänsä ja kokea se mielekkääksi. 2010-luvun kasvatustutkimusta määrittävät tätä nykyä uudet lapsi- ja oppimiskäsitykset, ja tietenkin taustalla on YK:n lapsen oikeuksien sopimus, joka velvoittaa edistämään lasten osallisuutta. Uusin lapsitutkimus on nostanut esille lapsen ja lapsuuden itseisarvon. Nykyään lapsuuden tehtävänä ei ole enää pelkästään valmistaa lasta aikuisuuteen, vaan lapsuus itsessään on aintuolatuinen vaihe. Lapsuuden aikana lapsi itse omalla aktiivisuudellaan ja osallisuudellaan vaikuttaa omaan ympäristöönsä ja hänellä on mahdollisuus muuttaa sitä kaikissa kehityksen vaiheissaan. (Järvinen & Mikkola 2015,13.)

Alanen kuvaa lapsuustutkimuksen paradigmaa seuraavalla tavalla: lapsuus on yhteiskunnallinen ilmiö, se on historiallisesti ja ajallisesti ja paikallisesti ehdollinen, muuttuva yhteiskunnallinen rakenne. Lapset ovat sosiaalisia toimijoita, osallistujia omissa sosiaalisissa maailmoissaan ja sen kautta osapuolia yhteiskunnallisissa järjestelmissä. Myös heillä on yhteiskunnallisia saavutuksia, eli he eivät ole vain kasvatusta ja hoivaa ym. vastaanottavia osapuolia, vaan he myös antavat osuutensa yhteiskuntaan sen eri vaihtoprosesseissa. Lapsuuden instituutiot (perhe, päivähoito, koulu, palvelujärjestelmät) ja niiden avulla määritelty normaalilapsuus sekä rajaa lapsille osallistumisen tapoja, että myös avaa heille toimintamahdollisuuksia. Lapsuus ei ole kuitenkaan vain instituutionaalisesti määritetty ja lapsille annettu tila, todennäköisesti lasten eletyt ja koetut lapsuudet eivät mahdu minkään keskimääräisesti määritetyn niin sanotun normaalilapsuuden kaavaan. Tiede ja asiantuntijuus; lapsuuden ammattilaiset osallistuvat modernin lapsuuden rakentamisprojektiin. Tähänastisessa toteuttamisessa erityisesti psykologia ja pedagogiikka ovat ajaneet modernin kasvatustutkimuksen vakiinnuttamista ja normittamista. Edetäkseen lapsuustutkimuksen on oltava systemaattisesti lapsilähtöistä, vaikka sukupolvijärjestys onkin rakentunut myös tieteen monien käytäntöjen sisään, teoriaan, käsitteisiin ja metodeihin. Tutkimuksen ongelmanasettelujen, käsitteiden ja tulkintojen kehittämisen avulla on mahdollista purkaa myös tätä tieteensisäistä sukupolvijärjestystä ja avata maailmaa lasten paikalta käsin, lasten näkökulmasta katsottuna. (Alanen 2009,22-23.; Alanen 2001,176-177.)

Lapsuudentutkimus on tuonut esiin sen, mitä lapsena oleminen ja lapsuus ovat lasten näkökulmasta, kun aiemmin lasta ja lapsuutta on tarkasteltu aikuisten lähtökohdista ja heidän näkökulmastaan katsottuna. Lapsuuden tutkimus on tuonut käsityksen lapsista aktiivisina toimijoina. Heidät nähdään tuottavina, kommunikoivina, ympäristöä ja kulttuuria rakentavina toimijoina sekä yhteiskunnallisina vaikuttajina. Lapsuudentutkimuksissa on tuotu esille käsite lapsesta sosiaalisena toimijana, mutta on tuotu esiin myös se, että lasten toimintaa tulisi

myös tutkia toimijuuden lähtökohdista. Tällöin huomio suunnataan etenkin lasten vaikuttamismahdollisuuksiin heidän toimintaympäristössään sekä seurauksiin, joita lasten toiminnalla on laajemminkin yhteiskunnan rakenteisiin ja muutosprosesseihin. (Lehtinen 2009, 90.) Tämä ajatus kuvaa hyvin nykyään hyvin tärkeänä pidettävän osallisuuden käsitettä, ja liittyy keskeisesti myös lapsiystävällisyyteen. Tällöin lapset tulisi huomioida kokonaisvaltaisesti projekteissa, jotka heihin tai heidän toimintaympäristöönsä liittyvät.

Elina Wecström kuvaa blogitekstissään (Touhula, 2019) lapsuuskäsitystä: Lapsuuskäsitys on aina ajan kuva, joka muuttuu vuosikymmenien saatossa. Hän kertoo, että 1950-luvun lapsuuskäsitys oli hyvin erilainen verrattuna nykyiseen, monellakin tapaa. Täten yhteisen lapsuuskäsityksen määrittely onkin tärkeä osa kasvatusta ja opetusta, sillä lapsuuskäsityksen pohjalta muodostuu ymmärrys oppimisesta ja kasvatuksesta. Wecströmin (Touhula, 2019) mukaan hyvinvointia, kasvatusta ja oppimista tulee koko ajan tarkastella sekä lapsen että kasvattajien näkökulmasta.

3 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla, ja luo usein pohjaa lapsen oppimisen taipaleelle ennen esikoulua. Tämän yhteiskunnallisen palvelu tehtävänä on muun muassa edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä palvelu ja tavoitteena on ehkäistä myös syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksen parissa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. (Opetushallitus 2018,7; Helenius & Lummelahti 2018,12.)

Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on, että se toteuttaa muun muassa leikkiin, liikkumiseen ja taiteisiin perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteisiä oppimiskokemuksia. Samalla tuetaan lasten elinikäisen oppimisen edellytyksiä, edistetään kestäviä ihmissuhteita ja lasten vuorovaikutustaitoja. Heitä ohjataan myös eettisesti vastuulliseen ja tasa-arvoiseen toimintaan. Tarvittaessa varhaiskasvatuksessa varmistetaan lapselle yksilöllinen tuki (yleinen tuki, tehostettu tuki, erityinen tuki) monialaisessa yhteisössä. (Helenius & Lummelahti. 2018,12.)

Huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta, mutta moni lapsi osallistuu ennen esiopetusta varhaiskasvatukseen piiriin. Varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä (sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämäänsä tai opiskeluun) ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista, ja mahdollistaa lapsille myönteisiä oppimiskokemuksia. Varhaiskasvatuksen toiminnan laadun kehittämiseksi, on Opetushallitus laatinut asiakirjan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Tämän varhaiskasvatuksen valtakunnallisen ohjeistuksen tarkoituksena on luoda yhdenvertaiset edellytykset kaikkien

varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. (Opetushallitus 2018, 7-8; Helenius & Lummelahti 2018,12.)

3.1 Esiopetus varhaiskasvatuksessa

Kohderyhmäni opinnäytetyössäni on Haituloiden päiväkodin Kettujen esiopetusryhmä. Esiopetuksen aika on lapselle tärkeä ajanjakso elämässä. Esiopetuksessa lapsille tavoitteena on oppia arvostamaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja omaa ainutlaatuisuuttaan. Esiopetuksen toteuttaminen suunnitellaan lapsilähtöisesti ja toteutetaan siten, että lapsilla on mahdollisuus innostua, kokeilla ja oppia uutta. Tällöin vahvistetaan myös lapsen vuorovaikutustaitoja ja keskitytään myös sosiaalisten taitojen vahvistamiseen. (Opetushallitus 2014, 12.)

Lapsilla on oikeus oppia uutta, sekä rakentaa käsitystään maailmasta omien lähtökohtiensa mukaan. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi. Sekä yksilönä, että yhteisönsä jäsenenä, erilaisuutta arvostaen ja kunnioittaen. Heitä myös rohkaistaan yhdessä tekemiseen ja yksilöllisyyteen. He saavat osallistua toiminnan ja oppimisympäristöjen suunnitteluun sekä arviointiin. Esiopetuksessa lapset opettelevat ilmaisemaan itseään, ajatuksiaan ja tunteitaan. Esiopetuksessa myös leikillä ja mielikuvituksen käytöllä on suuri merkitys myönteisen kehityksen ja uusien taitojen ja tietojen opetteluun kannalta katsottuna. Esiopetuksen henkilöstön ja lasten huoltajien yhteistyö turvaa lasten hyvinvointia. Tämän yhteistyön ja rakentavan vuorovaikutuksen perustana on henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen perheiden monimuotoisuuteen, perinteisiin ja kasvatuskäsityksiin. (Opetushallitus 2014, 15-16.)

Esiopetuksen oppimissuunnitelman perusteet on laadittu perustumaan siihen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset oppivat parhaiten uusia tietoja sekä taitoja vuorovaikutuksen myötä. Tällä vuorovaikutuksella tarkoitetaan kanssakäymistä toisten lasten, henkilökunnan, eri yhteisöjen ja lähiympäristön kanssa. Oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, johon liittyvät toiminta, tunteet, aistihavainnot, kehon kokemukset sekä ajattelu yhdistyvät. Olenaista on lasten oma toiminta, oma ajattelu ja luottamus itseensä sekä omiin mahdollisuuksiinsa oppijana. Lapsi oppii esiopetuksessa leikkien, liikkuen, tutkien, työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten ja taiteisiin pohjautuvassa toiminnassa. Myönteiset kokemukset sekä ilo ja uutta luova toiminta lisäävät oppimista ja innostaa kehittämään toimintaa edelleen ja kasvatavat halua edistää omaa oppimista. (Opetushallitus 2014, 16.)

3.2 Laaja-alaisen oppimisen osa-alueet

Jo varhaiskasvatuksesta lähtien luodaan pohjaa lasten laaja-alaiselle osaamiselle. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) määritellään viisi eri laaja-alaisen oppimisen osa-alueita. Nämä ovat ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. (Opetushallitus 2018, 22.)

Osaaminen ja oppiminen on myös kykyä käyttää omia tietojaan ja taitojaan sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Tähän vaikuttavat konkreettisesti lasten omaksumat arvot sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen tarve nousee meitä ympäröivän maailman muutoksista; maailma muuttuu koko ajan. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet on otettava huomioon toimintakulttuurin ja oppimisympäristöjen kehittämisessä kuin varhaiskasvatuksessa ylipäättäänkin. Edellä kuvattujen eri oppimisen alueiden tehtävänä on edistää lasten laaja-alaista osaamista. (Opetushallitus 2018, 23-24.)

Kuten varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan, työtapojen valintaa ohjaavat varhaiskasvatukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten ikä, tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Toiminnalliset sekä luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat ovat lapsille luontevimpia oppimisen tapoja. Esimerkkinä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainitaan lasten omaehtoinen ja ohjattu leikki, tutkiminen, liikkuminen sekä taiteellinen kokeeminen ja ilmaisu. Myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään yhteisessä toiminnassa. On tärkeää, että työtavat varhaiskasvatuksessa ovat monipuolisia; sen avulla voidaan sekä opetella uutta asiaa tai käyttää työtapaa oppimisen välineenä. Tärkeää on myös se, että henkilöstö ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja sekä ryhmässä, että itsenäisesti. Henkilöstön tehtävänä on myös rohkaista lapsia kyselemään ja ratkaisemaan ongelmia yhdessä. (Opetushallitus 2018, 38.)

Laaja-alaisen oppimisen ja lasten mielenkiinnon kohteiden ja tarpeiden lisäksi varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys muodostuu oppimisen eri alueista. Nämä ovat ryhmitelty esiopetussuunnitelman mukaisesti viideksi kokonaisuudeksi, jotka limittyvät toisiinsa. Näitä ovat kielten rikas maailma (kielelliset taidot ja valmiudet, kielellinen identiteetti), ilmaisun monet muodot (musiikillinen, kuvallinen, sanallinen ja kehollinen ilmaisu), minä ja meidän yhteisömme (eettinen ajattelu, katsomuskasvatus, lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus sekä mediakasvatus), tutkin ja toimin ympäristössäni (matemaattinen ajattelu, ympäristökasvatus ja teknologiakasvatus) sekä kasvan, liikun ja kehityn (liikkuminen, ruokakasvatus, terveys ja turvallisuus). Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen edistää lasten kasvua muuttuvassa maailmassa niin yksilöinä kuin yhteisön jäseninä. Osaamisen kehittymisen pohja luodaan varhaiskasvatuksessa, josta se jatkuu esiopetuksen ja perusopetuksen kautta läpi koko elämän. (Niskanen & Kari 2018, 86.; Opetushallitus 2018, 38-49.)

3.3 Varhaiskasvatus Tammelassa

Tammelan kunnassa varhaiskasvatusta tarjotaan Riihivalkamassa Tammitarhan päiväkodissa, Portaan päiväkodissa sekä keskustan päiväkodeissa: Taikatassu, Maahiset ja Haitulat. Perhepäivähoitoa tarjotaan 13 eri perhepäivähoitajalla eri puolilla kuntaa. Esiopetusryhmät toimivat Portaan päiväkodilla, Tammitarhassa sekä Haituloissa. (Tammela 2019c.)

Paikallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta on luettavissa Tammelan kunnan varhaiskasvatuksen arvot: asiakaslähtöisyys, vastuullisuus, yhdessä onnistuminen ja tahto uudistua. Nämä ohjaavat varhaiskasvatuksen toimintaa. Yhdessä onnistumisessa painotetaan vuorovaikutusta ja leikkiä, vastuullisuudessa huomioidaan turvallisuus, välittäminen, turvalliset ihmissuhteet ja kasvuympäristö sekä aikuisten aito läsnäolo. Asiakaslähtöisyydellä tarkoitetaan kasvatusyhteistyötä ja sitä, että kehitystä tuetaan yhdessä huoltajien kanssa sekä huomioidaan erityisesti osallisuus. Uudistumisen tahdolla viitataan pedagogiikan ja osallisuuden kehittämiseen. (Tammela 2017d.)

Lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat jatkuvasti vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Tammelassa tämä korostuu toimintana pienissä ryhmissä, jolloin mahdollistuu laadukas vuorovaikutus, palaute sekä oppimisen arviointi aikuisen ja muiden ryhmään kuuluvien lasten kesken. Tammelassa panostetaan myös säännölliseen metsä- ja luonto-toimintaan, joka tarjoaa monipuolisen kasvu- ja oppimisympäristön lapsille. Aktiivinen oppimisympäristö tarjoaa myös monipuolisia mahdollisuuksia oppia leikkimällä. Tärkeänä koetaan myönteinen ja turvallinen ilmapiiri, joka osaltaan edistää lapsen oppimista ryhmään kuulumisen kokemuksen lisäksi. (Tammela d 2017.)

Tammelassa kasvattajat herättelevät lapsen myönteisen ajattelun oppimiseen ja oppimisen ilon. Taitoa opetellaan arjen eri tilanteissa ja eri tavoin laaja-alaisen oppimisen alueet huomioiden. Lapsen kanssa keskustellaan, mitä ja miten hän on oppinut, yhdessä arvioiden. Lapselle annetaan myönteistä, välitöntä palautetta oppimisesta. Varhaiskasvatuksessa toimitaan yksilöinä yhteisöissä, joissa lapset ja henkilöstö oppivat yhdessä ja toisiltaan. Tällaisissa yhteisöissä on tilaa erilaisille tunteille ja mielipiteille. Lapsia kannustetaan rohkeasti jakamaan ajatuksiaan ja kokeilemaan uusia toimintatapoja yhdessä henkilöstön kanssa. Henkilöstö arvioi omaa ja yhteisön toimintaa ja toimintatapoja. Yhteisöissä kunnioitetaan toinen toisiaan, arvostetaan yhteistyötä sekä ystävällisyyttä. Toimintakulttuurin kehittämisessä korostuu pedagogiikan johtaminen; varhaiskasvatuksen kokonaisuuden tavoitteellinen ja suunnitelmallinen johtaminen, arviointi ja kehittäminen. (Tammela 2017d.)

Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan myös, miten leikkialueet rakennetaan lasten kanssa yhdessä, keskustellen ja pohtien millaisia asioita niihin voitaisiin lisätä tai mitä muuttaa tai muokata. Leikki- ja oppimisympäristöjä kehitetään myös sen mukaan, millaisia taitoja on huomattu lasten tarvitsevan opetella. Oppimisympäristöjä arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti. (Tammela 2017d.)

3.3.1 Lapsiystävällisyyden periaatteet

Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallissa mukana olevat kunnat sitoutuvat noin kaksi vuotta kestäväan kehittämistyöhön toimiakseen lasten parhaaksi. Prosessi alkaa kunnan tekemästä tilannekartoituksesta. Siinä kunta arvioi, miten hyvin lapsiystävällisyys kunnassa nykyään,

tällä hetkellä toteutuu. Tässä arvioinnissa ovat apuna UNICEFin kehittämät, lapsen oikeuksien sopimukseen perustuvat materiaalit. Kun kartoitus on tehty, kunta valitsee, mitä sen toiminnan osa-alueita se alkaa kehittää ja miten. Tämän tulevan kaksivuotiskauden lopuksi kunta arvioi omat työnsä tulokset ja raportoi niistä UNICEFille. Arvioinnin jälkeen kunta voi saada UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen, joka on voimassa kaksi vuotta. Tunnustusta myönnettäessä UNICEF arvioi sekä kyseisen kunnan kehittämisprosessia että työskentelyn avulla saavutettuja tuloksia. Lapsiystävällinen kunta -tunnustus ei tarkoita, että työ olisi valmis, vaan kunta sitoutuu jatkamaan edelleen lapsiystävällisyyden kehittämistä. (Unicef, 2019.)

Tammelan kunnassa virisi ajatus Lapsiystävälliseksi kunnaksi hakemisesta loppuvuodesta 2015. Hanke hyväksyttiin kunnanhallituksessa, ja tällöin toiminnan koordinaattorina aloitti Taikatasun päiväkodin johtaja Kirsi Hyytiäinen. Kaksivuotinen työ kunnassa lapsiystävällisyyden lisäämiseksi palkittiin, kun Tammela sai UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen 7.2.2018. Tämän tunnustuksen saa aina vain kahdeksi vuodeksi kerrallaan, joten lapsiystävällisyyden varmistaminen ja työn kehittäminen on jatkuva prosessi. (Tammela 2019a.)

Perehdyin asiaan haastatteleamalla Tammelan lapsiystävällinen kunta -koordinaattori Emmi Romppaista. Hän kertoi, että lapsiystävällisyyden toteutuminen on arvojen viemistä käytäntöön. Varhaiskasvatuksessa tärkeänä teemana on osallisuuden lisääminen. Tammelassa lapsiystävällisyyden toteutumiseksi on hyviä käytännön esimerkkejä, esimerkiksi lasten osallistaminen uuden kirjaston suunnitteluun vuonna 2019, sekä päivähoitossa hoitopäivän aikana, että kotiin saadun yhdessä huoltajan kanssa täytettävän lomakkeen avulla, sekä uuden koulu-keskukseen suunnitteluun. Koulu-keskuksesta ei ole vielä tehty päätöstä, mutta lapsia on jo osallistettu pohtimaan piirtämisen avulla millainen olisi heidän unelmiensa koulu.

Tänä vuonna Tammelassa on toteutettu jo kysely yhteistyössä 4h-yhdistyksen kanssa 3-luokkalaisista lapsista ylöspäin toiseen asteeseen asti opiskeleville lapsille ja nuorille, juuri lapsiystävällisyyttä ja nuorten palveluita Tammelassa ajatellen. Kyselyssä avattiin tätä asiaa kysymyksillä monelta näkökannalta, muun muassa miten lapsi kokee, että lapsiystävällisyys Tammelan kunnassa toteutuu, mitä harrastat tai haluaisit harrastaa Tammelassa, mitä kautta haluaisit saada tietoa lapsille ja nuorille suunnatuista palveluista, ja haluaisitko itse olla mukana vaikuttamassa Tammelan nuorille suunnattuihin palveluihin? (Romppainen 2019.) Muun muassa tämän kyselyn tuloksia hyödyntäen kunnan toimintaa on mahdollista kehittää entistä lapsiystävällisemmäksi. Lapsiystävällisyyttä konkreettisesti Tammelassa lisää myös esimerkiksi se, että kunnan nuorisotyöntekijöiden työtilat on siirretty Manttaalille, kunnan nuorisotilojen yhteyteen, kun ne ennen sijaitsivat kunnantalolla. Näin ollen nuorten on helpompi lähestyä heitä ja tuoda paremmin omia ideoitaan esille.

Kunnan sivuilta käy ilmi, että vuonna 2019 kehittämiskohteita Tammelassa ovat erityisesti kohdat: 2: Erityistä huomiota tulee kiinnittää haavoittuvimmassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin, sekä yli 15 -vuotiaisiin, 3, 4: Lasten ja nuorten mukana olo suunniteltaessa uutta kirjastotilaa kunnantalolle, sekä suunniteltaessa uutta Koulukeskusta sekä 9: LAVA:n (lapsivaikutusten arviointi) käyttöönotto kaikissa kunnan päätöksissä, jotka voivat välittömästi tai välillisesti koskea lapsia. (Tammela 2019b.)

Tulevaisuudessa Tammelan kunnassa on tulossa suuria muutoksia lapsia ja nuoria ajatellen. Kunnan kirjasto siirretään toimimaan kunnantalolle, ja tulossa on myös kouluverkkouudistus sekä uusi/remontoitu koulukeskus. Juuri nämä ovat niitä projekteja, joissa lapset ja nuoret ovat todellisia toimijoina ja palveluiden käyttäjinä. Näin ollen heillä on mahdollisuus vaikuttaa omaan tulevaisuuden elinympäristöönsä ja uusiin ratkaisuihin, joissa myös tulee lapsivaikutuksen arvioinnin toteutua.

3.3.2 Lapsivaikutusten arviointi

Lapsen etuun ja lasten oikeuksien toteutumiseen liittyy olennaisena osana lapsivaikutusten arviointi, jonka tarkoituksena on varmistaa, että lapsen etua harkitaan kaikessa toiminnassa ja osana päätöksentekoa. Lapsiasiavaikutusten arviointi on kunnan, maakunnan tai valtion toimintaa ja osa päätöksentekoprosessia. Lapsiasiavaikutusten arviointi mahdollistaa sen, että lasten edut otetaan lapsia koskevissa päätöksissä huomioon YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen edellyttämällä tavalla. Tällaiset päätökset voivat koskea esimerkiksi lainsäädäntöä, politiikkaan tai toimenpideohjelmia. Lapsivaikutusten arvioinnin kohteena olevat vaikutukset voivat olla joko suoria tai välillisiä. Vaikutusten arviointi voi kohdistua yleisesti lapsiin, tai koskea erityisesti yhtä lapsiryhmää, jos päätöksenteko sitä koskee. Vaikutusten arviointi mahdollistaa eri vaihtoehtojen paremman vertailun, sekä auttaa parhaan ratkaisun löytymisessä. Keskeistä lapsivaikutusten arvioinnissa on, että siinä otetaan nimenomaan huomioon lasten ja nuorten oma näkökulma aikuisten näkökulman lisäksi. Lapset ja nuoret tulisi ottaa suunnitteluun mukaan jo uudistusten ja päätöksenteon alkuvaiheessa. Se on tehokas työkalu, jonka avulla voidaan turvata lasten oikeuksien toteutuminen sekä vahvistaa lasten osallistumiseen ja kuulemiseen liittyviä käytäntöjä. (Lapsen oikeudet, 2019.)

Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointi sekä päätöksenteossa, että lapsiin kohdistuvassa toiminnassa on yksi hallituksen kärkihankkeen Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) kehittämiskohteista. Lapsivaikutusten arvioinnissa tarkastellaan kokonaisuutena lasten hyvinvointiin ja heidän oikeuksiinsa vaikuttavia tekijöitä. Tavoitteena on pyrkiä selvittämään, miten jokin päätös tai toiminta voidaan toteuttaa lasten edun kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Tämä on myös väline lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamiseen, sillä juuri lasten ja nuorten kuuleminen on hyvin tärkeä osa lapsivaikutusten arviointia. (MLL 2019, Honkanen 2018.)

Lapsivaikutusten arviointi tulee huomioida prosessiluontoisena, jolloin eri vaiheiden arvioinnit täydentävät toisiaan. Arviointia voidaan tehdä kolmessa vaiheessa: ennakoarviointina, prosessi-arviointina sekä seuranta-arviointina. Kaikissa arvioinneissa kohteena ovat välittömät ja välilliset vaikutukset lapseen. (Lapsen oikeudet, 2019.)

3.4 Pedagoginen osaaminen

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) kuvataan pedagogista osaamista. Pedagogisen osaamisen perustan luovat arvoperusta, sekä käsitys lapsesta, lapsuudesta sekä oppimisesta. Suunnittelun lähtökohtana ovat lasten mielenkiinnon kohteet, tarpeet sekä kasvuympäristöön liittyvät merkitykselliset asiat. Näihin nivoutuvat myös oppimisen alueet sekä laaja-alaisen osaamisen alueiden tavoitteet. Edellytyksenä pedagogiselle toiminnalle laadun näkökulmasta ovat suunniteltu dokumentointi, jatkuva arviointi ja kehittäminen. (Opetushallitus 2016, 36-37.)

Pedagoginen osaaminen koostuu monesta asiasta. Pedagogiikalla tarkoitetaan tietoon, erityisesti kasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa, suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Yleistavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia ja laaja-alaista osaamista. Pedagoginen toiminta toteutuu vuorovaikutuksessa lasten ja henkilöstön välillä sekä yhteisessä toiminnassa, ja ympäröi kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudet. Tätä toimintaa toteutetaan ja suunnitellaan yhdessä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Lapsuuden ymmärtäminen, sekä tietämys lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta ovat pedagogisen toiminnan perustana. (Opetushallitus 2018, 22-23.)

Suomen varhaiskasvatustalaki korostaa erityisesti pedagogiikan merkitystä ja varhaiskasvatuksen opettajan pedagogista vastuuta. Hänellä on päävastuu lapsiryhmän toiminnan suunnittelusta, sen suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden toteutumisesta sekä toiminnan arvioinnista ja kehittämisestä. (Opetushallitus 2018, 18.) Lastentarhanopettajat laativat ja siten ovat myös päävastuussa lasten henkilökohtaisista varhaiskasvatussuunnitelmista, jotka ovat tärkeitä pedagogisia asiakirjoja. Ne korostavat sekä lasten, että myös lasten huoltajien osallisuutta päiväkodin toimintaan. Varhaiskasvatussuunnitelmat ovat osaltaan pedagogisen toiminnan suunnittelun lähtökohtana. Pedagogisen toiminnan keskiössä on lapsi yksilönä sekä ryhmän jäsenenä. Tämän toteutuminen edellyttää laaja-alaista suunnitelmallisuutta ja velvoittaa myös pedagogisen toiminnan arviointiin. (Pakanen 2017, 5.)

Toiminnan suunnittelussa on monipuolisia mahdollisuuksia. Toimintaa suunniteltaessa kannattaa käyttää hyväksi ryhmän tai mahdollisuuksien mukaan päiväkodin muun henkilökunnan osaamista tai asiantuntemusta jostakin tietystä asiasta. Pohdittaessa, miten lasten mielenkiinnon kohteet voidaan luoda toiminnan perustaksi tai osaksi sitä, on laitettava mielikuvitus laukkaamaan. Maailmassa on hirveästi myös valmista materiaalia käytettäväksi, mutta

luovuuden avulla lasten kanssa toteutettavista projekteista on mahdollista saada tehtyä, vaikka kuinka hienoja ja uniikkeja toteutuksia. Mielekkään aiheen ja tekemisen myötä myös motivaatio oppimiseen pysyy korkealla.

Pedagogisen toiminnan arviointia toteutetaan pedagogisen dokumentoinnin avulla. Pedagoginen dokumentointi on jatkuvaa tekemisen ja toiminnan dokumentointia, jossa kuvataan muun muassa lapsen oppimista ja kehitystä. Pedagoginen dokumentointi tarjoaa puitteet sekä yhteiseen toimintaan lasten kanssa, että välineitä toiminnan suuntaamiseen ja kehittämiseen, sen avulla mitä kysymyksiä pedagogisen dokumentoinnin prosessissa herää. Tarkoituksena on, että pedagoginen dokumentointi vaikuttaa siihen, että mitä tehdään ja miten tehdään. Miten lasten kanssa toimitaan, miten oppimisympäristöt rakennetaan tai muokataan ja miten oppiminen voidaan ymmärtää. Pedagoginen dokumentointi perustuu osaltaan lapsen vasun käyttöön viemisestä. Vasukeskusteluiden tukena voidaan käyttää pedagogisen dokumentoinnin dokumentteja, ja tuoda näkyväksi lapsen arkea varhaiskasvatuksessa. Lähtökohtana pedagogiseen dokumentointiin ovat eri näkökulmien avaaminen ja merkitysten etsiminen. (Rintakorpi 2017, 27-28.)

4 Osallisuus

Osallisuudella tarkoitetaan lasten oikeutta osallistua ja olla osallisena yhteisessä toiminnassa ja sitä suunniteltaessa. Lapset on täten otettava huomioon päiväkodin arkea ja toimintaa suunniteltaessa. Osallisuus on sitä, että lasta kuunnellaan ja hänen ajatuksensa viedään käytäntöön toiminnassa. Myös varhaiskasvatuslaissa on pykälä lasten osallisuudesta. Se sisältää osaltaan ohjeistuksen päiväkodin toimintaan. ”Lapsen varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa lapsen mielipide ja toivomukset on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajilleen on toimintayksikössä järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.” (Varhaiskasvatuslaki 4 §20 2018.)

Parhaimmillaan osallisuus voi olla sitä, että toteutetaan lasten itse keksimiä ideoita käytännössä alusta loppuun, heidän kanssaan suunnitellen ja toteuttaen. Osallisuus lähtee lapsen omista lähtökohdista ja mielenkiinnon kohteista. Kyse on lapsen kuulemisesta hänelle sopivalla tavalla, herkkyydestä havainnoida lasta ja hänelle tärkeitä asioita ja mielenkiinnon kohteita, sekä antaa lapselle mahdollisuuksia osallistua toimintaan omalla tavallaan. (Opetushallitus 2018, 26-27.)

Uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet nostavat hyvin tehokkaasti esille lapsilähtöisen, lapsen osallisuutta korostavan pedagogiikan. Lasten osallisuus toiminnan ideointiin, suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin sekä lasten mielenkiinnon kohteet toiminnan lähtökohtana

sekä innostavat että toisaalta myös haastavat varhaiskasvatuksen henkilökuntaa tarkastelemaan omaa toimintaansa ja pohtimaan työtään uudesta näkökulmasta. (Edu.fi 2019.)

Pulli (2017, 26) kuvaa miten osallisuus on kokemusta siitä, että voi vaikuttaa asioihin. Hän kuvaa esimerkein mitä tämä käytännössä tarkoittaa:

- Osallistaminen on pedagogista toimintaa, jota pitää suunnitella.
- Osallistaminen on työtapa, joka pitää opetella.
- Osallistaminen on mielekästä yhdessä tekemistä
- Osallistaminen on ajatus kunnioittaa ihmisten erilaisuutta, ja antaa esimerkiksi vetäytyvälle lapselle mahdollisuuden kokea osallisuutta omalla tavallaan, ja toimintaan ”pakottamisen” sijaan houkuttelee mukaan onnistumisten ja hyvien kokemusten kautta.

Haasteena osallisuuden toteutumiselle saattaa olla henkilökunnan omien toimintatapojen muuttaminen. Kuten Turja (2017,49) toteaa: aikuisille on varmaankin helpompaa ottaa lapsilta vastaan ryhmän toimintaa koskevia ideoita, ja muokata ne ryhmän toiminnaksi, kuin tarjota lapsille mahdollisuuksia osallistua koko ideointi-, suunnittelu-, päätöksenteko-, valmistelu-, toteutus- ja arviointiprosessiin. On totta, että varmasti pääsisi helpommalla ja nopeammin itse toimintaan ja toteutukseen vain aikuisten kesken suunniteltaessa. Kuitenkin, jos lapset saisivat mahdollisuuden osallistua koko prosessin kehittelyyn, olisi koko prosessi varmasti hyvin erilainen kokonaisuus. Toteutustavat ja ympäristöt voisivat olla erilaisia, mutta esimerkiksi turvallisuuteen liittyviä seikkoja eivät lapset ehkä osaisi huomioida riittävän hyvin.

Kataja (2018) kuvaa Opetushallituksen kanssa yhteistyössä tehdyssä videokoulutuksessa kasvattajan roolia osallisuuden näkökulmasta. Osallisuutta tukee aktiivinen, läsnä oleva kasvattaja, joka tarttuu lasten aloitteisiin ja kiinnostuksen kohteisiin, ja näiden perusteella rikastaa myös lasten oppimisympäristöä. Osallisuuden kannalta olennaisia tilanteita ovat kaikki vuorovaikutustilanteet. (Kataja & Opetushallitus 2018.) Esimerkiksi ruokapöytäkeskusteluista on kummunnut monta hyvää projektia. Kasvattajan tehtävänä on olla tukemassa jokaisen kuulumista yhteisöön ja mahdollistaa jokaisen lapsen äänen kuulumisen.

Miten lapset sitten otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun? Vanhempien lasten kanssa suunnittelu on monipuolisempaa, ja he osaavat kertoa omin sanoin, mitä haluaisivat tehdä ja ideat ovat ehkä jo lennokkaampia. Asioita ja tekemisiä osataan ajatella laajemmassa skaalassa ja isommalla toteutuskentällä. Vanhemmilla lapsilla on ehtinyt kertyä jo enemmän kokemuksia elämässä ja vapaa-ajalla, joten ideat ja ajatukset yhteisestä tekemisestä tai toiminnasta voivat olla toinen toistaan hienompia. ”Osallisuus edellyttää sekä lapsilta, että aikuisilta

luottamusta itseensä ja toisiin ihmisiin siinä yhteisössä ja tilanteessa, jossa toimitaan (Turja, 2017,49).” Tämä on myös tärkeää muistaa. Lapset uskaltavat tuoda ideoitaan esille turvallisessa ja heitä kunnioittavassa ympäristössä, ja aikuisten tulee myös luottaa siihen, että hyviä ideoita ja ajatuksia saadaan yhdessä kasaan. Heittäytyminen ja uusien asioiden yhdessä kokeileminen voivat luoda elämyksellisiä tilanteita.

Pienten lasten osallisuutta ajateltaessa voidaan esimerkiksi kuvien avulla pohtia, mikä olisi mukavaa tekemistä. Lapset, jotka eivät vielä kielellisesti jostain syystä kommunikoi, saavat apua omaan kertomiseensa esimerkiksi kuvien kautta. On hyvä myös muistaa, että osallisuus vaatii aikaa, ja aikuisella on siinä suuri rooli olla sanoittamassa ja ennen kaikkea kuuntele-massa lasten toiveita ja ajatuksia. Lapsi voi kokea aitoa osallisuutta vain siinä tapauksessa, että aikuiset tavoittavat lasten näkökulman asioihin. Tämä on hyvä muistaa, siten voidaan yhdessä lasten kanssa luoda mielekästä ja kuitenkin samalla tarkoituksenmukaista toimintaa.

Osallisuuden tukemista voidaan tehdä muun muassa haastatteleamalla lapsia, havainnoimalla lasten leikkejä, sadutuksen avulla, piirtämisen ja kertomisen avulla, erilaisten kuvien tai korttien kanssa työskentelyn avulla, lasten ”kokousten” avulla tai erilaisten projektien ansiosta. Mahdollisuuksia tähän on monia.

Mirjam Araneva kuvaa Lasten oikeuksien blogissa (Lasten oikeudet, 2017) sitä, miten lasten osallisuuden toteutuminen tarkoittaa. Hän kuvaa, miten lapsen osallisuus mielletään käytännössä usein siten, että lapsen mielipiteen kysyminen riittää. Lapsen oikeus osallisuuteen muodostuu kuitenkin kolmesta toisiaan täydentävästä yhtä tärkeästä oikeudesta: oikeudesta tietoon, jota ilman lapsi ei voi muodostaa näkemystään, oikeudesta ilmaista tietoon perustuva näkemyksensä ja oikeudesta saada ne huomioituksi. Jos yksikin osatekijä puuttuu, lapsen osallisuus ei toteudu täysimääräisesti, kirjoittaa Araneva.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa sanotaan, että lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan. Tällainen toiminta edellyttää osallisuutta edistävien toimintatapojen sekä rakenteiden tietoista kehittämistä. Lasten ymmärrys yhteisöstä, hänen oikeuksistaan, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy juuri osallisuuden kautta. Osallisuutta vahvistaa lasten sensitiivinen kohtaaminen ja sitä kautta myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Lasten ja hänen huoltajiensa osallistuminen varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin vahvistaa osallisuutta. (Opetushallitus 2018, 30.)

4.1 Lasten luovuus

Lapsen taiteellinen toimijuus on ulottuvuuksiltaan moninaista ja vaihtelevaa, ja toimintaa, jonka avulla hänen on mahdollista tutkia maailmaa ja ilmaista itseään. Lasten taiteellista toimijuutta vahvistaa sellainen taidekasvatuksellinen toiminta, joka kunnioittaa lasten omaa

ilmaisua ja pitää lasta osallisena yhteiseen kulttuuriin. (Pääjoki 2016,122-123.) Tärkeää aikuisen näkökulmasta on tukea lapsen luovuutta, sietää siitä syntynyttä hetkellistä sotkua ja luoda ja tarjota lapsille erilaisia mahdollisuuksia toteuttaa itseään. Luovuutta ei kannata ehkä pohtia liikaa, sen kun antaa idean viedä mukanaan ja lähteä rohkeasti luovuuden prosessiin mukaan ja katsoa mitä se tuo tullessaan.

Luovuuden avulla voidaan synnyttää uusia ideoita, merkityksiä, tulkintoja ja käytäntöjä. Uuden suunnittelemiseen ja synnyttämiseen saattaa liittyä myös ajoittaista epävarmuutta ja hämäryyttä, varsinkin, jos yritetään sovittaa yhteen erilaisia näkemyksiä tai toimitaan tuntemattomalla alueella. Kuvataiteessa tämä moniselitteisyys voi auttaa näkemään maailmaa uusin silmin. Täten taiteellinen toiminta kehittää luovaa ongelmanratkaisua, uusien näkökulmien oivaltamista ja voi edistää myös kriittistä ajattelua (Rusanen, Kuusela, Rintakorpi & Torkki 2014, 31.) Täten lasten luodessa taidetta, kyky ajatella asioista uusin silmin ja uusien näkökulmien oivaltamisen avulla heille avautuu täysin uudenlaisia ajattelun taitoja. Tätä haluan edistää osaltaan oman opinnäytetyöni avulla. Taiteen ja luovien menetelmien keinoin lapsella on mahdollisuus ilmaista itseään ja mielipiteitään osana omaa päiväkotiyhteisöään.

Luovuus kehittää monia eri taitoja, muun muassa ajattelun ja mielikuvituksen kehittymistä. Luovuuteen kuuluu myös niin sanottu flow-efekti, innokas keskittyminen, jolloin tekemisen virtaus ikään kuin vie mukanaan toimintaan niin syväälle, että paikka ja aika unohtuvat. Kasvattajan näkökulmasta ajatellen tämän virtauksen tunteen tukemiseksi on hyvä ymmärtää, että luovuudella on annettava aikaa, ja että lopullinen teos ei ole vielä tiedossa, kun toimintaa käynnistetään. Esimerkiksi maalauksesta saattaa olla ajatus, millainen siitä tulee, tai sitten siitä voi tulla jotain ihan muuta. Luovan prosessin tukemisessa on tärkeää, että lapsi saa toiminnastaan myös palautetta. Myönteisen palautteen saaminen auttaa hyväksymään sen, että taidetta voidaan luoda eri tavoin. (Rusanen, ym. 2014,32,37.)

Mihaly Csikszentmihalyi (2005) on kehittänyt teorian flow. Flow-tilaa pidetään seuraavanlaisena optimaalisena kokemuksena; tällaisessa tilanteessa ihmisellä on tunne, että taidot riittävät kohtaamaan haasteet tavoitteisiin suuntautuvassa, sääntöjen rajoittamassa toiminnassa, jonka onnistumisesta saa palautetta. Tietoisuus itsestä katoaa, ja käsitys ajasta muuttuu tai häviää. Tällaisia flow-tilan kokemuksia tuottava toiminta on niin palkitsevaa, että ihmiset ovat valmiita ryhtymään siihen juuri toiminnan vuoksi, eivätkä mieti, mitä toiminnasta saavat, tai voiko se olla esimerkiksi vaarallista. Tällaisten flow-toimintojen keskeinen tarkoitus on tuottaa toimijalle iloa tuottavia kokemuksia. Juuri taide ja leikki ajatellaan kuuluvan tähän kategoriaan muun muassa urheilun ja kuvaelmien lisäksi. (Csikszentmihalyi 2005,113-114.) Järvillehto tiivistää, että flow vaatii tyypillisesti neljän ehdon täyttymistä. Ne ovat täydellinen keskittyminen tehtävään, konkreettista palautetta tehtävästä, tehtävällä selkeä tavoite tai tarkoitus, sekä taidot ja tehtävän asettamat vaatimukset ovat tasapainossa. (Järvillehto 2014, 40.)

4.2 Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa luodaan lasten mielenkiinnon kohteiden ja tarpeiden perusteella, liittäen siihen laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ja soveltaen sitä eri oppimisen alueiden avulla. Oppimisen alueisiin luetaan kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. Opinnäytetyöni tutkimuksellisessa osassa käytän eniten hyväkseni näistä oppimisen alueista ilmaisun monet muodot osa-alueetta. Ilmaisun eri muotoihin tutustutaan moniaistisesti, hyödyntäen erilaisia työtapoja, oppimisympäristöjä ja lähiympäristön kulttuuritarjontaa. Innostavuus, motivointi, saatavilla olevat asianmukaiset välineet ja monipuoliset materiaalit sekä riittävä ohjaus ovat merkityksellisiä eri ilmaisun muotoihin tutustuttaessa. (Opetushallitus 2018, 43.)

Ilmaisun monet muodot alueeseen kuuluvat esimerkiksi musiikillinen, kuvallinen, sanallinen ja kehollinen ilmaisu. Mukaan luetaan myös esimerkiksi kädentaidot, muotoaminen, liikunnallinen ilmaisu ja näytteleminen. Tämän osa-alueen tavoitteena on lasten monipuolisten ilmaisutaitojen kehittyminen, tutustuminen taiteisiin ja kulttuuriin. Taiteellisen kokemisen ja ilmaisun myötä lapsen oppimisedellytykset ja sosiaaliset taidot kehittyvät. Ilmaisun monet muodot auttavat myönteisen minäkuvan ja identiteetin kehittämisessä sekä kehittävät ajattelua ja valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Myös lapsen eettinen ajattelu kehittyy kuvittelemisen ja mielikuvien luomisen avulla. Tällä osa-alueella on selkeä yhteys laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden monilukutaitoon, osallistumiseen ja vaikuttamiseen. (Helenius & Lummelahti 2018, 101; Opetushallitus 2018, 42-44.)

Ilmaisun monia muotoja voidaan toteuttaa useilla monipuolisilla menetelmillä. Musiikillisessa ilmaisussa voidaan paneutua musiikkiin monella eri tavalla. Toiminta voidaan rakentaa esimerkiksi musiikin kuuntelun, kokemisen tai tuottamisen ympärille. Lasten kanssa voidaan yhdistää leikkiä ja musiikkia. Voidaan miettiä musiikin tempoa, rytmiä, ja tutkia ja perehtyä eri soittimiin. Musiikin avulla voidaan laulaa, riimitellä, liikkua, näytellä tai iloita. Mahdollisuuksia on paljon. Yhtenä tavoitteena on lapsen kiinnostuksen ja suhteen luominen musiikkiin. (Helenius & Lummelahti 2018, 102.)

Kuvallisessa ilmaisussa kehitetään lapsen suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Monipuolisen kuvailmaisun avulla lapsi harjoittelee kuvallista ajattelua, havainnointia ja kuvien tulkintaa. Lapset nauttivat kuvien tekemisestä, ja niitä tekemällä saavat esteettisiä elämyksiä ja kokemuksia. Kuvallisen tekemisen taitoja kehitetään moniaistisesti ja tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia. Lapsille annetaan mahdollisuus kokeilla erilaisia työtapoja, välineitä ja materiaaleja, ja he saavat tuottaa kuvia muun muassa piirtäen, maalaten ja rakentaen. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia tulkita teoksia ja kertoa kuvien herättämistä ajatuksista. Kuvalliseen ilmaisuun yhdistetään myös ompelu, muovailu, rakentelu, veisto tai nikkarointi. Näiden avulla lapsen on mahdollista harjoitella uusia taitoja,

suunnittelua, hahmottamista, teknikoiden ja materiaalien tuntemusta ja erilaisia työtapoja. (Helenius & Lummelahti 2018, 102.)

Sanallisen ja kehollisen ilmaisun avulla on mahdollisuus oppia leikkein ja toiminnan kautta kielellistä ja kehollista kokemista, ilmaisua ja viestintää. Toiminta voi olla draamaa, leikkiä, tanssia, esityksiä, näyttelemistä, liikuntaa ja niin edelleen. Sisällön tuottamisen apuna voidaan käyttää esimerkiksi lasten kirjallisuutta, tai muuta vastaavaa, lauluja tai loruja. Taidekasvatuksen ja ilmaisun prosessit voivat olla suunniteltuja tai spontaaneja. Lasten ideoita kehitellään ja suunnitellaan yhdessä, niistä keskustellaan ja niitä toteutetaan eri tavoin. Ilmaisun ja oppimisen prosesseissa korostuu kokeileminen, tutkiminen, tekemisen eri vaiheet, niiden harjoittelu ja dokumentointi. (Helenius & Lummelahti 2018, 103; Opetushallitus 2018, 42-44.)

5 Tutkimuksellinen osuus

Lapsen oppimisympäristössä on oltava tilaa ja aikaa lapsen kiinnostuksen kohteille, spontaaneille leikeille ja taiteelliselle ilmaisulle, jolloin lapsen on mahdollista muun muassa peilata omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan eri taiteenalojen antimin keinoin. Luovassa toiminnassa lapsen mieli on esteettisesti virittynyt. Tällöin lapsen ajattelu ei ole sidoksissa vain sen hetkeen tilanteeseen, vaan hänen on mahdollista suunnitella tulevaa, kurkottaa menneeseen tai työstää asioita, jotka eivät ole todellisuudessa mahdollisia. (Ruokonen & Rusanen 2009,12.)

Pääjoki (2016,114) kuvaa artikkelissaan sitä, miten luovissa tilanteissa kun lapsen on mahdollista ilmaista itseään vapaasti, ja aikuinen ottaa nämä ilmaisut vastaan, syntyy vuorovaikutusta, jota lapsi määrittää. Tällöin puheen rinnalle ilmaisun välineiksi tulevat piirtäminen, ääntely ja koko keho. ”Aikuisen roolina on kuunnella ja katsella avoimesti, olla läsnä tilanteessa arvioimatta tai tuomitsematta tuotoksia, olivat ne sitten millaisia tahansa. Lapsen taiteen vastaanottajana aikuinen pääsee osalliseksi lapsen ajatusmaailmasta” (Pääjoki 2016,114).

Kuvaan tässä luvussa tutkimuskysymyksiäni, esittelen aiempia tutkimuksia aiheesta sekä taustatutkimuksia, perustelen valitsemiani menetelmiä ja kuvaan aineiston keräämisen prosessia. Esittelen tutkimuksen aineiston ja analysoin sitä luvussa kuusi.

5.1 Tutkimuskysymys

Tutkimuskysymyksiäni oli; millainen olisi lasten Unelmien päiväkotipäivä? Keräsin vastauksia kysymykseeni käyttäen haastattelua sekä luovia menetelmiä. Kävin lasten kanssa vuorovaikutuksellista keskustelua opinnäytetyön toiminnallisen osuuden lomassa. Suunnittelimme yhdessä prosessin tuotosten esittelyn, ja toteutimme ryhmän kanssa lasten Unelmien päiväkotipäivän.

5.2 Aiemmat tutkimukset aiheesta

Lasten Unelmien päiväkotipäivästä tai paremminkin Unelmien päiväkodista on tehty opinnäytetöitä ja pro gradu- tutkielmia aiemminkin. Tulokulmia aiheeseen on useita, ja käytettävät menetelmät tutkimusten teossa vaihtelevat. Tutustuin erilaisiin töihin, ja perehdyin paremmin kahteen eri toteutukseen. Toinen oli kirjallinen tuotos ja toinen opinnäytetyö.

Mikael Kokljuschkin on kirjoittanut vuonna 2001 kirjan aiheesta Unelmien päiväkotia, kohti parempaa oppimisympäristöä. Hän on toiminut päiväkodin johtajana, ja kuvaa teoksessaan Myrskyluodon päiväkodin kehittämisprosessia, sekä kehittämistyötä päiväkodeissa yleisesti, toimintaa monipuolisesti kuvaten. Hän on työskennellyt monissa eri päiväkodeissa, ja haluaa teoksensa avulla kyseenalaistaa oletuksia ja antaa vauhtia tai alkusysäyksiä yhteisen muutoksen tekemiselle.

Kokljuschkin pitää erityisen tärkeänä liikunnan merkitystä varhaiskasvatuksessa. Hän kertoo, miten Myrskyluodon päiväkodissa yhteisesti lasten kanssa ideoiden ja suunnitellen siirrettiin muun muassa puolapuita erään huoneen kattoon kiipeilyä varten, turvallisuus huomioiden. Hyvä esimerkki oli myös se, miten päiväkodin pitkät käytävät otettiin liikunnallisesti paremmin käyttöön tekemällä seinistä kiipeilyseiniä ja lisäten verkkoja, jotka mahdollistivat liikkumisen tilasta toiseen kiipeilemällä. Käytävien seiniin lisättiin myös liikuntamerkkejä sekä peilejä, jolloin tyhjistä käytävistä saatiin luotua monipuolinen oppimisympäristö. Lapset otettiin mukaan liikuntapaikkojen kehittämiseen muun muassa järjestämällä aiheesta ideakilpailu. (Kokljuschkin 2001, 75-76.)

Unelmien päiväkotia kirjassa kuvataan muutoksen toteutumista monista näkökulmista. Mietitään, miksi päiväkodin tulee muuttua, mitkä ovat muutoksen tekijät, miten saada ihmiset innostumaan muutoksesta, mitkä ovat menestyksen välineet, ja miten oppimisympäristöjen tulisi muuttua maailmaan muuttuessa. Kokljuschkin kuvaa, miten yhteiskunnassa vallitseva aineellinen kiire on myös varhaiskasvatuksen ja koulujen kehittämistyön haasteena. Hänen mukaansa on erityisen tärkeää pitää huolta itsestään ja omasta jaksamisestaan, jotta jaksaa myös kehittää uutta, unelmoida ja toteuttaa unelmia. Muutostyössä erittäin tärkeää on innostuksen kulttuurin rakentaminen työyhteisöissä, ja tämän innostuksen ruokkiminen. Unelmien avulla on mahdollista kehittää entistä parempaa varhaiskasvatusta edelleen. (Kokljuschkin 2001, 95-96.)

Katri Salminen on tehnyt opinnäytetyön vuonna 2013 aiheesta Unelmieni päiväkotipäivä; Lasten osallisuuden mahdollistaminen Otsonpesässä. Hän rakensi toteutusta varten Unelmieni päiväkotipäivä- hankkeen, jonka ympärille loi tutkimuksensa. Kohderyhmänä hänellä oli kahdeksan neljävuotiaasta lasta päiväkotia Otsonpesästä. Opinnäytetyö oli tehty päiväkodin yksikkökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman kehittämistyötä varten. Menetelminä Unelmien päiväkotipäivä hankkeessa Salminen käytti sadutusta, piirtämistä ja valokuvausta. Aineistosta ja

tuloksista hän kokosi Unelmien päiväkotipäivä- kirjan. Tuloksista nousi eniten esiin päiväkodissa ollessa leikin ja kavereiden tärkeys. Tavoitteekseen hän kertoi lasten osallisuuden mahdollistamisen yksikkökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman kehitystyössä. Tavoite oli täyttynyt työn ollessa valmis. (Salminen 2013.)

5.3 Taustatutkimus

Olen tehnyt taustatutkimusta haastattelun muodossa siitä, millaisia lähtökohtia osallisuuden toteuttamiselle Ketuissa on tällä hetkellä. Pyrin ottamaan selvää, miten kyseisessä Kettujen esiopetusryhmässä osallisuus toteutui, ja miten sitä toteutetaan käytännössä päiväkodin arjessa.

Tapasin Haituloiden päiväkodin johtajan, Kettujen lastentarhanopettaja Emmi Sundqvistin, ja kyselin häneltä kysymyksiä teemahaastattelun muodossa. Kysymykseni osallisuudesta koskivat sitä, miten lasten osallisuus huomioidaan nyt, miten lasten ideat ja ajatukset huomioidaan ja viedään käytäntöön, millaista toimintaa lapset suunnittelevat ja miten päiväkodin toimintaa dokumentoidaan.

Sundqvist kertoi, että syksyllä esikoulun alettua lapsille annettiin tehtäväksi täyttää kotona yhdessä vanhempiensa kanssa haastattelulomake koskien nimenomaan lasten osallisuutta. Haastattelun kysymyksiin vastauksia lapsi pohti yhdessä vanhempansa kanssa, miettien muun muassa seuraavia asioita: miltä tuntuu tulla eskariin ja miksi, mikä päiväkodissa on mukavaa, pelottaako jokin asia eskarissa, haluaisitko tehdä jotain enemmän päiväkodissa (vaihtoehtoina leikit, askartelut, jumppa, musiikki, ulkoilu, luonto, englanti, matematiikka, kirjaimet...), missä olet taitava, mitkä asiat tällä hetkellä sinua kiinnostavat ja mitä haluaisit eskarissa oppia. Haastatteluiden tuloksien avulla Kettujen henkilökunnan oli helpompi saada selville lasten omia mielenkiinnon kohteita ja lähteä suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmän yhteistä toimintaa. (Sundqvist 2019.)

Lasten osallisuutta on otettu huomioon myös toiveiden puun muodossa. Samankaltainen toiveiden puu tuotettiin myös huoltajien toiveista päiväkodin toiminnalle syksyllä vanhempainilän yhteydessä. Lasten ajatuksia ja toiveita huomioidaan käytännössä koko ajan esikoulun arjessa ja yhteisessä toiminnassa. Osallisuutta toteutetaan lasten ajatuksien ja mielenkiinnon kohteiden pohjalta heidän ajatuksiaan kuunnellen sekä lapsia havainnoiden. Tänä vuonna yhdelle lapselle oli esimerkiksi syntynyt pikkusisarus, joka oli herättänyt kovasti mielenkiintoa. Tämän ansioista Kettujen ryhmässä toteutettiin ryhmän yhteinen vauva -projekti, jossa tutkittiin aihetta monipuolisesti. Projektin tiimoilta muun muassa vierailtiin neuvolassa (Sundqvist 2019.)

5.4 Tutkimuksen toteuttamisessa käytettävät menetelmät

Keräsin aineistoa tutkimukseeni kolmella eri tavalla, eri menetelmiä hyödyntäen. Tuokiosuunnitelmassani (Liite 3) näkyy, miten menetelmiä aluksi suunnittelin käyttäväni, ja toimintaker-tojen toteutuksesta on luettavissa, miten käytännössä tehtiin. Menetelmäni etenivät siten, että ensin toteutin haastattelun ryhmähaastattelun muodossa, sen jälkeen lapset saivat piirtää aiheesta, ja sitten he tekivät ryhmätyöt käyttäen kuvatyöskentelyä, sekä piirtämistä tai maalaamista, jonka jälkeen he saivat kertoa töistään. Unelmien päivää suunniteltiin yhdessä lasten kanssa myös vuorovaikutuksellista keskustelua hyödyntäen.

5.4.1 Haastattelu

Toteutin ensimmäisen toimintatuokion aikana lasten haastattelun. Käytin menetelmänä ryhmähaastattelua. Saattaa olla, että ryhmässä on lapsia, jotka haluavat kertoa toiveistaan vaan vaikka kahden kesken, tai pienemmässä porukassa, toiselle ryhmälle saattaa soveltua hyvin koko ryhmän haastattelu yhtä aikaa. Ujot tai arat lapset eivät halua välttämättä sanoa ajatuksiaan koko ryhmän kuullen, joten heidän kanssaan voin käydä kahdenkeskeistä keskustelua haastattelun muodossa. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (210-211, 2010) kuvaavat ryhmähaastattelua tehokkaana tiedonkeruun muotona. Tällöin saadaan tietoja usealta henkilöltä yhtä aikaa, ja on erittäin käyttökelpoinen menetelmä esimerkiksi silloin, kun voidaan ennakoida, että haastateltavat saattavat arastella tai ujostella haastattelua, kuten juurikin kohderyhmäni, lapset. (Hirsjärvi ym. 2010, 210-211.; Hirsjärvi & Hurme 2009, 63.)

Haastatteleamalla lasta päästään lähemmäksi hänen elämysmaailmaansa, juuri hänen käsityksiään ja mieltymyksiään. Lasta haastateltaessa tulee ottaa huomioon muutamia asioita. Esikouluikäinen lapsi ei jaksa keskittyä vielä pitkiä aikoja. Tästä syystä haastattelun keston tulee olla lyhyt, ehkä noin 15-20 minuuttia. Keskittymistä saattaa häiritä myös liian virikkeellinen haastatteluympäristö, sen tulisi olla mahdollisimman neutraali. Saattaa myös olla, että lapsi vierastaa haastattelijaa. Tämän vuoksi olisi hyvä ennen haastattelua hieman tutustua. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 128-131.)

Haastattelutilanteessa tulee huomioida seuraavat asiat: ei pidä olettaa, että lapsi tuntee erilaisia käsitteitä (kysymysten tulee olla lyhyitä ja sanojen tuttuja), haastattelijan tulee olla kiinnostunut kaikesta mitä lapsi sanoo (vaikka vastaukset olisivatkin hyvin pitkiä, eivätkä liittyisi kysymykseen), haastattelijan tulee ottaa tutkijan rooli, haastattelijaa ei saa painostaa, mutta hänen tulee sietää kuulemaansa (en tiedä- vastausten analysointi) sekä se, että haastattelijan tulee muistaa mitä lapsi on sanonut. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 128-131.) Lasten haastatteluiden perustana on luottamus siihen, että hän on paras asiantuntija kertomaan omasta elämästään. Lapsia haastateltaessa on olennaista pyrkiä tavoittelemaan heidän kokemuksensa heidän omista lähtökohdistaan. (Roos 2016, 30.)

5.4.2 Piirtäminen

Toinen käyttämäni menetelmä oli piirtäminen. Piirtäminen on luovaa toimintaa, jossa lapsi saa ilmaista ja toteuttaa itseään, ilman että sitä sen tarkemmin rajattaisiin tai ohjattaisiin. Piirtäminen on lapsille ominaista luovaa toimintaa, ja piirustuksista kertomalla voi saada hyvin heidän ajatuksensa selville. Lasten piirustukset ovat rikkaita kuvauksia heidän tavastaan nähdä maailmaa. Yleisesti voidaan ajatella, että piirtäminen on lapsille luonteva tapa kertoa kokemuksistaan ja ympäröivästä maailmasta. Piirtäessään lapsella on aikaa ajatella, eikä rajoitteena ole puhuttu kieli, kirjoitus- tai lukutaito. (Roos 2016,28.)

Rusanen (2009) kuvaa artikkelissaan lapsen luovaa toiminnallista tekemistä. Hän kuvaa miten 4-5-vuotiaat käyttävät mielellään mielikuvitustaan mutta myös kertovat kuvillaan ja luokittelevat ympäristönsä ilmiöitä. Heillä on teoksissaan jo enemmän yksityiskohtia, ja luovan työn kokonaisuuteen aletaan kiinnittää aiempaa enemmän huomiota. He nauttivat sosiaalisesta vuorovaikutuksesta työskentelytilanteissa ja huumorista sekä liioittelusta.

Rusanen (2009) kertoo, miten kuuden ja seitsemän vuoden ikäinen lapsi, jotka tässä projektissa ovat asiantuntijaroolissa, nauttii kuvallisten tarinoiden kertomisesta. Hän keksii ja rakentelee omia juttuja, ja nämä työt heijastavat lapsen kokemuksia ja tietoja ympäristöstään, erityisesti siitä mikä on hänelle merkityksellistä. Ilmaisussa voi olla suuriakin kehityksellisiä eroja, joka saattaa aiheuttaa kriittisyyttä omia töitä kohtaan. Kasvattajan tehtävänä on rohkaista lapsen käsitystä itsestään kuvallisena ilmaisijana ja arvostaa kaikkia tehtyjä töitä tasapuolisesti. (Rusanen 2009,52.)

Lapsi voi ilmaista itseään piirtämällä monin keinoin, ja hienomotoriikan hallinta tulee myös hyvin esille. Piirrookset voivat syntyä mielikuvituksen tuotteena tai se voi painottua ympäristön havainnointiin. Piirtämisen avulla lapsi kuvaa itselleen merkityksellisiä kokemuksia. Kuusi- ja seitsenvuotiaat osaavat jo selittää teostaan eri tavoin, pyrkien liittämään sen omaan elämämpiiriinsä. Jokin yksityiskohta tai miellelyhtymä itse nähtyyn tai koettuun voi selittää koko teoksen ajatuksen. (Rusanen, Kuusela, Rintakorpi & Torkki 2014, 52-53,100.)

5.4.3 Kuvatyoökentely

Leikkasin lehdistä valmiiksi erilaisia kuvia, joista lapset saivat halutessaan valita itselle mieluisia, ja liimata yhdessä niistä ryhmän omia teoksia. Tällainen aarrekatu-tyyppinen työskentely on Kristiina Harjun (1999) kehittämä tekniikka, joka sopii käytettäväksi moneen eri tarkoitukseen, yhteisten näkemysten luomiseen tai omien päämäärien tai unelmien määrittämiseen. Tavoitteena on omien (tai yhteisten) unelmien esiin nostaminen, unelmien visualisointi sekä itsetuntemuksen lisääntyminen. (Airaksinen & Karkkulainen 2012,13-14.) Kuvien avulla on hyvä herätellä lapsen mielikuvitusta ja saada näin ollen hänen omia ideoitaan tuottaa esille.

Tällaista kuvatyöskentelyä voidaan kuvata myös kollaasin nimellä. Kollaasi tarkoittaa teosta tai tekniikkaa, jossa yhdistellään erilaisia elementtejä tai materiaaleja samalle pohjalle. Materiaalina voidaan käyttää paperia, kangasta, pahvia tai esimerkiksi luonnonmateriaaleja. Usein käytetty tapa on sommitella lehdistä leikattuja kuvia ja leikata ja liimata niitä paperille. Tällä menetelmällä voidaan käsitellä oikeastaan mitä vain. (Iivanainen 2019, 89-90.) Tässä tapauksessa menetelmää käytettiin lasten kanssa Unelmien päiväkotipäivää pohdittaessa. Tässä kohdassa hieman oikaisin, ja leikkasin itse valmiiksi monista eri lehdistä runsaasti kuvia lasten käytettäväksi. Materiaalia oli paljon, jotta vaihtoehtoja oli lapsille runsaasti.

5.5 Valittujen menetelmien perustelut

Varhaiskasvatuksessa kasvattajan tehtävä on varata lapsen luovaan työskentelyyn aikaa ja tukea lapsen innostumista. Luovan prosessin virittelyvaiheeseen kuuluvat elämykset, jotka synnyttävät mielikuvia ja koskettavat lapsen tunnemaailmaa. Nämä mielikuvat ovat välttämättömiä aineksia kuvallisessa työskentelyssä. Lapsen mielikuviutus ei luo mitään tyhjistä, vaan mielikuvat syntyvät todellisuudesta tehtyjen havaintojen pohjalta. Kuvitellessaan lapsi työstää havaintojaan ja mielikuviutuksen tuotoksia, ja kuvallisissa töissä tekee niiden moninaisuutta näkyväksi. (Rusanen 2009, 49.) Tämä ajatuksen pohjalta virittäydymme aiheeseen ryhmähaastatteluiden avulla, josta jatkoimme piirtämisen ja kuvatyöskentelyn pariin.

Kasvattajan innostus tai vastuullinen asennoituminen muodostavat perustan lasten toiminnan suunnittelulle. On tärkeää, että kasvattaja tietää, millaisen prosessin hän haluaa käynnistää ja miten hän rajaa ne ongelmat, joita lapsen tulee ratkaista työskentelyssään. Koska tällainen kuvallinen työskentely on luovaa toimintaa, se ei etene tarkan suunnitelman mukaisesti vaan tavoitteena on myös oppia sietämään etsimistä, erilaisia tulkintoja ja epätietoisuutta. Lapsi voi tarvita enemmän mielikuvia työskentelyprosessin etenemisestä ja sen erilaisista vaihtoehtoista ja mahdollisuuksista, mutta hän ei tarvitse mallia lopputuloksesta. Kasvattajan tehtävä on organisoida ja ohjata lasten työskentelyä sekä välineiden ja materiaalien käyttöä, ja toisaalta kasvattaja myös rakentaa ja tukee luovan työskentelyn edellytyksiä. Töiden tarkastelu ja omasta työstä kertominen on lapselle tilaisuus hänen oman maailmansa jakamiseen. Töiden tarkastelu antaa kasvattajalle tietoa myös siitä, missä lapset saattavat tarvita lisäohjausta ja miten uutta toimintaa suunnataan. (Rusanen 2009, 53-54.)

Lapsinäkökulmainen toiminta ja tutkimus perustuvat yhteisölähtöiseen näkökulmaan. Osallistavassa toiminnassa ei kuitenkaan ole kyse siitä, että unohdettaisiin aikuisen näkökulmat, vaan otetaan huomioon myös yksilöiden erilaiset näkökulmat. Tällä tavoin saadaan tuotettua uutta tietoa, joka syntyy yhteisön vuorovaikutuksessa. Lapset ilmaisevat itseään monesti toisin kuin aikuiset, ja käyttävät paljon myös muita ilmaisumenetelmiä puhutun kielen lisäksi. Pienen lapsen maailmassa ei ole kyse tavoitehakuisesta tekemisestä vaan leikin, mielikuviutuksen ja toiminnan maailmassa olemisesta. On tärkeää ottaa huomioon tämä lasten toiminta ja ajatusmaailma, lapselle ominaiset tavat ilmaista itseään. Juuri lasten erityisyys haastaa

lapsitutkijat soveltamaan ja kehittämään uusia tutkimusmenetelmiä ja toimintatapoja, jotka antavat lapsille mahdollisuuden kertoa maailmoistaan. (Karlsson 2012, 48-49.)

Omasta työstä kertominen on lapselle tilaisuus hänen oman maailmansa jakamiseen, ja sen näkyväksi tekemiseen. Lapsen oman työnsä kommenttien kirjaaminen työn rinnalle syventää ja tarkentaa hänen työnsä viestiä tai ajatusta. Kuvallisen työskentelyn avulla voidaan saada myös tietoa siitä, mihin lapsi tarvitsee lisäohjausta, tai miten suunnata ryhmän uutta toimintaa. (Rusanen 2009, 54.) Kun lapsen piirustus on valmis, minä tai muu ryhmän henkilökunnasta kirjoittaa heti ylös paperille, mitä lapsi itse kertoo työstään.

Sovimme yhteistyössä päiväkodin henkilökunnan kanssa, että Unelmien päiväkotipäivästä tulee Kettujen ryhmälle yksi kevään projekti. Tätä projektia dokumentoidaan Peda.nettiin Kettujen ryhmän kansioon, jonne vanhemmilla on mahdollisuus päästä salasanan avulla. Projektin kehittyessä lapset saavat olla osallisena suuntaamassa projektia eteenpäin ja suunnittelemassa toteutusta.

5.6 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus toteutettiin järjestämällä toimintatuokioita Haituloiden päiväkodin Kettujen esiopetusryhmälle. Näiden ohjattujen toimintatuokioiden aikana lapset saivat ideoida eri menetelmien avulla millainen olisi heidän unelmiensa päiväkotipäivä. Menetelmänä käytin ryhmähaastattelua, piirtämistä ja kuvatyöskentelyä. Toimintatuokiot järjestettiin maaliskuun loppupuolella sekä huhtikuun alussa. Kuvaan toimintakertojen toteutukset luvussa 5.8. Tässä tutkimuksessa kerätty aineisto esitellään luvussa kuusi.

Sovimme ryhmän lastentarhanopettajien kanssa aluksi kolme eri toimintakertaa. Ajatuksena oli, että ensimmäisellä kerralla vähän lämmittelemme aiheen kanssa aloittaen ryhmähaastattelulla ja piirtämisellä. Arvioin miten lapset lähtevät mukaan, tarvitseeko joku kenties hie- man rohkaistusta, tai haluaako joku tehdä heti useampia piirustuksia aiheesta. Sovimme yhdessä, että toimintakeroilla 18 lapsen ryhmä laitetaan puoliksi, joten yhteen kertaan osallistuu aina noin 9 lasta. Mukana ohjaamillani toimintakeroilla on Kettujen ryhmän työntekijöitä. Toimintakertoja lasten kanssa oli loppujen lopuksi yhteensä neljä kertaa ja viides kerta oli Unelmien päiväkotipäivän toteutus.

5.7 Toimintakertojen suunnittelu

Suunnittelin toimintakertoja toimintatuokioiden Opettajan oppaan (Marjanen 2012, 26-27) suunnittelulomaketta mukailen. Asetin jokaiselle toimintakerralle tavoitteet lapsille, omat tavoitteet itselleni, sekä kuvasin tuokion yleisajatuksen, työtavat ja suunnitelman, sekä sen mihin oppimisen alueeseen kyseisen tuokion toiminta liittyy (Liite 3.). Tein itselleni tuokiosuunnitelman oman toimintani suunnittelun tueksi. Sen avulla huomasin hyvin, että mitä oli tavoitteena milloinkin ja miten toiminta rakentui.

Sovimme toimintakerrat etukäteen Kettujen ryhmän lastentarhanopettajien kanssa. Päädyimme siihen, että aloitamme toimintakerrat yhteisesti, jonka jälkeen jaamme ryhmät kahteen eri ryhmään. Toimintakerroilla on aina jokin pääaihe, jota alustetaan ensin. Toimintakertojen aikataulutus oli sellainen, että molemmille ryhmille jäi noin puoli tuntia aktiivista työskentelyaikaa. Ryhmät eivät olleet pysyviä, vaan vaihtelivat vähän joka kerralla.

5.8 Toimintakerrat

Ensimmäinen toimintakerta oli 12.3. Kerroin ensin koko ryhmälle miksi olen siellä, ja mitä yhdessä tullaan tekemään. Toteutin toimintatuokiot lasten kanssa kahdessa ryhmässä, ensin toinen ryhmä, sitten toisten vuoro. Kerroin aluksi lisää itsestäni ja siitä, mihin tarvitsen lasten apua projektin toteuttamisessa. Aloitimme tutustumisen oma nimi ja oma liike- kierroksella, sitten oma nimi ja mahdollisimman pieni liike, ja vielä yksi kierros englanniksi ”Hello, my name is”-kierros. Tämä kierros perustui siihen, että Kettujen ryhmän lapset osallistuvat englannin kielisuihkutukseen, ja aamun yhteisellä esiopetusryhmän tuokiolla käytettiin englantia yhteisen laulun avulla. Vaihdoin suunnittelemani tutustumisleikin lennossa, sillä tila, jossa olimme, oli aika pieni, eikä tarvittavaa kunnon isoa piiriä olisi saatu tehtyä. En käyttänyt myöskään kuvakortteja, vaan menimme suoraan kysymysten pariin

Näiden alkulämmittely- ja tutustumisleikkien jälkeen kysyin lapsilta ryhmähaastattelun muodossa kysymyksiä, joita olin ennalta miettinyt. Lapset viittasivat ja vastasivat kysymyksiini luvan saatuaan. Kysymyksiä oli yhteensä viisi.

- Millainen olisi Unelmien päiväkotipäivä?
- Mitä Unelmien päiväkotipäivässä tehtäisiin?
- Millä Unelmien päiväkotipäivässä leikittäisiin?
- Mitä Unelmien päiväkotipäivässä opittaisiin?
- Mikä Unelmien päiväkotipäivässä olisi kaikkein parasta?

Tämän jälkeen jokainen sai piirtää oman työn ajatuksesta Unelmien päiväkoti. Kun piirros oli valmis, minä (tai ryhmän muu aikuinen) kysyi lapselta, mitä kuvassa on, ja se kirjoitettiin paperiin näkyville. Lopuksi lapset piirsivät vielä oman hymiön valmiille pohjalle, kuvaamaan sitä, millainen tuokio oli hänen mielestään. Sain myös sanallista palautetta päiväkodin henkilökunnalta. Heidän mielestään toteutus oli hyvä ja sopivan mittainen, olin rauhallinen ja annoin lapsille selkeitä ohjeita. Sain hyvää palautetta myös siitä, että sain hyvin mukaan osallistumaan toimintaan myös lapsen, jolle on epämieluisaa välillä osallistua yhteiseen tekemiseen.

Lapsille asetetut tavoitteet onnistuivat hyvin, jokainen vastasi ainakin yhteen kysymykseen, osa jokaiseen useamman vastauksen. Piirustukset onnistuivat hyvin, ja jokainen tarttui innokkaasti toimeen. Koen, että täytin myös itselleni antamani tavoitteet. Olin selkeä ja rauhallinen ja otin kaikki lapset ja kaikkien ajatukset huomioon.

Toinen toimintakerta oli torstaina 21.3. Jaoimme taas ryhmän puoliksi. Aloitimme muistelemalla mitä viime kerralla teimme ja miten. Kävimme vuorovaikutuksellista keskustelua siitä, miten aihetta viimeksi lähestyttiin. Lapset muistivat hyvin; ”viimeks kerrottiin sulle siitä millanen se Unelmien päivä olis täällä päiväkodissa” ja sitten piirrettiin siitä kuva.

Keskustelun jälkeen kerroin mitä tänään tullaan tekemään. Olin asetellut valmiiksi lehdistä leikkaamani kuvat kahdelle pöydälle. Ohjeistin, että tänään toimitaan joko ryhmissä tai pareittain. Nämä ryhmät/parit muodostettiin ryhmän lastentarhanopettajan johdolla. Yhteistyössä he tulivat tekemään yhteisen ryhmätyön jo tutuksi tulleesta aiheesta, lasten Unelmien päiväkotipäivästä.

Lapset lähtivät innokkaasti työn touhuun. He valitsivat kuvia, tarkastelivat, pohtivat ja vertailivat. Nopeasti moni nappasi itselleen jo useamman kuvan. Ohjeistin, että he pohtivat ryhmässä kuvia ja niiden tuomia ajatuksia. Tämän jälkeen lapset liimasivat kuvat paperiin. Osa kävi hakemassa lisää kuvia monta kertaa, osalle riitti vähemmän. Kerroin, että halutessaan lapset voivat maalata tai piirtää paperille itse lisää liimattujen kuvien lisäksi. Moni innostui ajatuksesta ja haki heti vesivärit, muutama valitsi värikynät. Osa ei halunnut maalata, eikä piirtää työhön mitään lisää.

Kun työt olivat valmiit, jokainen ryhmä sai kertoa muille omasta työstään. Muu ryhmä kuunteli ja esitti lisäkysymyksiä, esimerkiksi: ”miks teillä on tässä tommonen kello?” ja työn tehneet vastailivat ”no kun mä haluan oppia kellon”. Kyselin itse myös lapsilta lisäkysymyksiä mitä he mistäkin kuvasta olivat ajatelleet. Kaikista töistä tuli luonnollisesti erilaisia, jokaisesta tosi upea ja uniikki. Lapset osasivat hienosti kertoa ajatuksistaan ja tuoda hyvin ideoitaan esille. Kiitin lopuksi jokaista toimintatuokiolle osallistunutta. Tavoitteet täytyivät hyvin. Annoin selkeitä ohjeita, ja kannustin lapsia työn tekemisessä. Lapset ilmaisivat itseään hyvin ja näyttivät myös nauttivan tämän kuvatyöskentelyn toteuttamisesta.

Kolmas toimintakerta oli 3.4. Kävimme lasten kanssa läpi yhdessä mitä tähän mennessä oli tehty. Näytin heille powerpoint-esityksen muodossa kuvia piirustuksista, joita he olivat piirtäneet, ja kuvia kuvatyöskentelyn ryhmätöistä. Kerroin ja näytin, mitä kaikkia ideoita on tullut esiin Unelmien päiväkotipäivää suunniteltaessa. Mietimme, että voimme tehdä vaikka videon tästä projektista kokonaisuutena, jonka voi näyttää muillekin, että he saavat nähdä mitä kaikkea olemme yhdessä tehneet.

Sovimme lasten kanssa, että Unelmien päiväkotipäivä rakentuu eläinteeman ympärille, sillä eläimet nousivat esiin monessa työssä. Jokainen saisi tuoda pehmolelun tai ulkolelun päiväko-
tiin niin halutessaan. Pehmolelut saavat olla mukana leikeissä, ja ne voi ottaa mukaan myös
ulos lasten kanssa yhdessä toteutettavaan tempurataan. Lapset toivoivat videoiden katselua
ja näytelmien tekemistä. Tästä saimmekin ajatuksen siihen, että lapset saavat itse toteuttaa
videoiden tekemisen ja nämä elokuvat näytetään Unelmien päiväkotipäivässä. Ulkoilun aikana
leikitään mahdollisesti myös eläinteemaisia leikkejä, jota lapset myös toivoivat.

Tämän jälkeen lapset jaettiin kahteen ryhmään, ja yhdessä pohdimme elokuvan tekemistä.
Molemmat ryhmät tekivät omat tarinansa, jonka mukaan esitykset tullaan tekemään. Esityk-
sissä on mukana kaikki lapset ja päähenkilöinä toimivat eläinhahmot. Lapset olivat innoissaan
tekemistään tarinoista ja kertoivat että oli tosi kivaa tehdä tarina ja suunnitella elokuvaa.

Neljäs toimintakerta oli 12.4. Tällöin toimimme jälleen kahdessa ryhmässä ja vuorossa oli
suunniteltujen elokuvien tuottaminen. Ensin luin lapsille viime kerralla luodut sadut, jonka
jälkeen yhdessä mietimme mitä kaikkea elokuvan tekemiseen tarvitsemme. Millaisia ovat
eläinhahmot, millainen on kuvausympäristö. Lapsia hieman mietitytti ja jännitti elokuvan te-
keminen, ja alussa kuuluikin kommenttia ”no enhän mä nyt osaa tehdä mitään elokuvaa!”.
Keskustelimme yhdessä, miten elokuvia ja videoita tehdään. Lapset innostuivatkin elokuvan
tekemisestä heti ja alkoivat heti pohtia miten minkäkin voisi toteuttaa. Löysimme päiväkodin
tiloista paljon valmista materiaalia, ja loimme uutta, mitä emme löytäneet. Lapset olivat hy-
vin innovatiivisia ja keksivät hyvin eri asioiden toteutuksia. Käytimme hahmoina pehmoleluja,
pieniä muovihahmoja sekä itse piirrettyjä hahmoja. Kuvausympäristö luotiin erilaisilla kan-
kailla ja muulla rekvisiitalla pöydän ympärille ja takana olevaan kaappiin kiinnittämällä.

Rekvisiitan teon ja roolituksen jaon sekä harjoittelun jälkeen oli kuvaamisen aika. Yksi ryh-
män aikuinen kuvasi, minä luin tarinaa ääneen ja lapset näyttelivät hahmojen avulla pöytäte-
atterin muodossa. Molempien ryhmien elokuvan teko sujui todella hienosti, ja saimme eloku-
vat kerralla kuvattua. Kuvausten jälkeen katsoimme tietokoneelta molempien ryhmien kanssa
yhdessä tehdyn elokuvan. Lapset olivat oikein innoissaan, ja sanoivat että elokuvan tekemi-
nen oli tosi kivaa. Kehuin heitä kovasti ja yksikin poika sanoi ”no en tiennytkään, että mä
osaan ihan hyvin tehdä elokuvia!”. Kerroin, että tulevassa Unelmien päiväkotipäivässä on lu-
vassa molempien ryhmien elokuvien esitykset, josta lapset ilahtuivat kovasti.

6 Aineiston analyysi ja luokittelu

Analyysi voidaan ymmärtää olemassa olevan aineiston järjestelyksi, käsittelyksi muokkaa-
miseksi tai tiivistämiseksi. Aineisto muokkaus tapahtuu erilaisilla menetelmillä, muun muassa
litteroiden, koodaten, luokitellen tai teemoitellen. Näiden toimenpiteiden avulla aineisto
muuttaa muotoaan. Analyysi voidaan määritellä seuraavasti; analyysi on monimutkaisen on-
gelman pilkkomista pieniin, erillisiin osiin, ja nämä ratkaisemalla toivotaan pystyttävän

ratkaisemaan kokonaisuongelma. Aineistosta etsitään ensisijaisesti vastausta tai ratkaisua tutkimuskysymykseen tai tutkimusongelmaan. (Kananen 2014, 104-105, 109.) Tässä luvussa esitelen tutkimuksen aineistoni.

6.1 Haastatteluiden aineisto

Tutkimuksen alussa ensimmäisellä toimintakerralla käytin menetelmänä lasten kanssa ryhmähaastattelua. Minulla oli viisi kysymystä, jotka esitin lapsille kahdessa eri ryhmässä. Käytin menetelmänä vastausten avaamisessa karkeaa litterointia. Avaan tähän haastattelusta saadut vastaukset ja analysoin tuloksia.

- Ensimmäinen kysymys oli: millainen olisi Unelmien päiväkotipäivä?

Kuvio 1. Ensimmäinen kysymyksen vastauksia.

Lapset vastasivat rohkeasti. Osa selvästi ensin vähän kuunteli mitä muut vastaavat, ja hetken aikaa miettivät omaa vastaustaan. Useimmat Unelmien päiväkotipäivän ajatukset liittyivät siihen, että lapset voisivat tuoda päiväkodille jotakin mukanaan kotoaan. Osa oli hyviä suoria ehdotuksia, ”saatais tänne trampoliini” tai ”sais aina vaan leikkiä”. Yksi lapsi mainitsi, että voitaisiin ottaa esiin pukuja ja voitaisiin näytellä. Toinen lapsi ehdotti, että piilotetaan vihjeitä, etsitään niitä ja siitä saataisiin pisteitä. Omien pehmolelujen sekä motocrossmopon tuomista toivottiin myös. Vastausten mukaan myös videoiden katselu olisi mieleistä teke- mistä.

- Toinen kysymys oli: mitä Unelmien päiväkotipäivässä tehtäisiin?

Naamiaisuus Ollaan Sovussa
 Tatuointeja Vesihelmeen Uimaan
 100 vapaapäivää Ruokitaan Koiraa

Kuvio 2. Toisen kysymyksen vastauksia.

Yksi lapsista esitti hienon ajatuksen, ”oltais kaikki sovussa, eikä yhtään riideltäis”. Tekemistä, jota lapset ehdottivat, olivat muun muassa koiran ruokkiminen, sekä se, että lapset saisivat tehdä toinen toisilleen tatuointeja. Naamiaisuusujen tekemistä toivottiin, sekä sitä, että päästäisiin päiväkodilta viereisen kaupungin uimahalliin, Vesihelmeen uimaan.

- Kolmas kysymys oli: millä Unelmien päiväkotipäivässä leikittäisiin?

Kampaajaa
 Pikkulegoilla
 Metsäkoneleikkiä
 Jättipehmoilla
 Kotileikkiä
 Lego Jääpaloilla
 Pikkuautoilla Isoilla Legoilla

Kuvio 3. Kolmannen kysymyksen vastauksia.

Tähän kysymykseen vastauksia löytyi helposti. Esikoulun aikana on leikitty paljon, ja lapsille mieleisiä leikkejä. Yksi ehdotti Unelmien päiväkotipäivään kampaajaleikkiä, toinen kotileikkiä. Kolmas tykkäsi eniten leikkiä raketilla, ja tahtoi tehdä sitä myös tulevaisuudessa. Legot tuntuvat olevan lasten kesto-suosikki, eikä ihme, niillä saa monenlaisia leikkejä aikaiseksi. Jättipehmoilla leikkimistä toivottiin myös, sekä metsäkoneleikkiä päiväkodin pihalle.

- Neljäs kysymys oli: mitä Unelmien päiväkotipäivässä opittaisiin?

Ruoanlaittoa
Uusia Oppimislejää
Englantia Kelloa
Kaupassa Käyntiä
Äidinkieltä

Kuvio 4. Neljännen kysymyksen vastauksia.

Ensimmäinen vastaus tähän kysymykseen oli ”englantia Suvin kanssa!”. Suvi on englanninopettaja, joka pitää lapsille englannin tuokioita. Se on ilmeisesti kovin mieleistä ja tykättyä toimintaa. Yksi toivoi, että voitaisiin päiväkodista opetella käymään itse kaupassa, toinen toivoi, että Unelmien päivässä voitaisiin oppia uusia oppimislejää. Yksi lapsista halusi oppia laittamaan itse ruokaa.

- Viides kysymys oli: mikä Unelmien päiväkotipäivässä olisi kaikkein parasta?

Hoploppi
Mennä Laivalla Pallomeri
Sais Tuoda Koiran Naamiaisuus
Lähetää Kortteja Sormipaini
Oli Superlämmiin Kädenvääntö
Pelata Pleikkaria Sais Leikkiä
Silittää Koira Toiveita

Kuvio 5. Viidennen kysymyksen vastauksia.

Tässä vaiheessa huomasin itse, että lapset olivat hyvin päässeet juttuun mukaan, ja ymmärsivät, että nyt saa sanoa juuri sen, mitä itse haluaisi tehdä. Tähän kysymykseen vastauksia tuli kaikista eniten. Yksi halusi, että olisi sellainen päivä, että lapset saisivat päättää ihan kaikesta, ja aikuiset nukkuisivat. Leikkimistä toivoi useampi lapsi. Myös liikuntaa sen eri muodoissa toivottiin Unelmien päiväkotipäivään: kädenvääntöä, sormipainia, oman Hoplopin

rakentamista ja uimista pallomeressä. Omien lemmikkien päiväkotiin tuomista ehdotettiin myös. Tässä kohtaa esiin nousivat enemmän myös syötävät ja herkut, ”sais karkkia”, ”voitais syödä croissantteja ja karkkisalaattia” sekä ”saatais sipsejä”. Yhtenä toiveena Unelmien päiväkotipäivään oli, että ”olis intiaanikesä, eli superlämmin!”.

Pääosin haastattelussa saadut lasten vastaukset kysymyksiin olivat hyvin monipuolisia. Ne koostuivat pääosin tekemisistä tai päiväkotiin tuotavista asioista. Hyviä vastauksia, ideoita ja ehdotuksia oli paljon. Osa oli mahdollista käyttää suoraan päiväkodin toimintaan, osa oli kehiteltävissä lisätietojen saamisen avulla, ja osa valitettavasti sellaisia, joita ei sinällään voi toteuttaa, esimerkiksi ”sais tuoda oikeen motocrossmopon”. Myös säätilaan on mahdotonta kenenkään vaikuttaa, ja aikuistenkin on oltava aina hereillä.

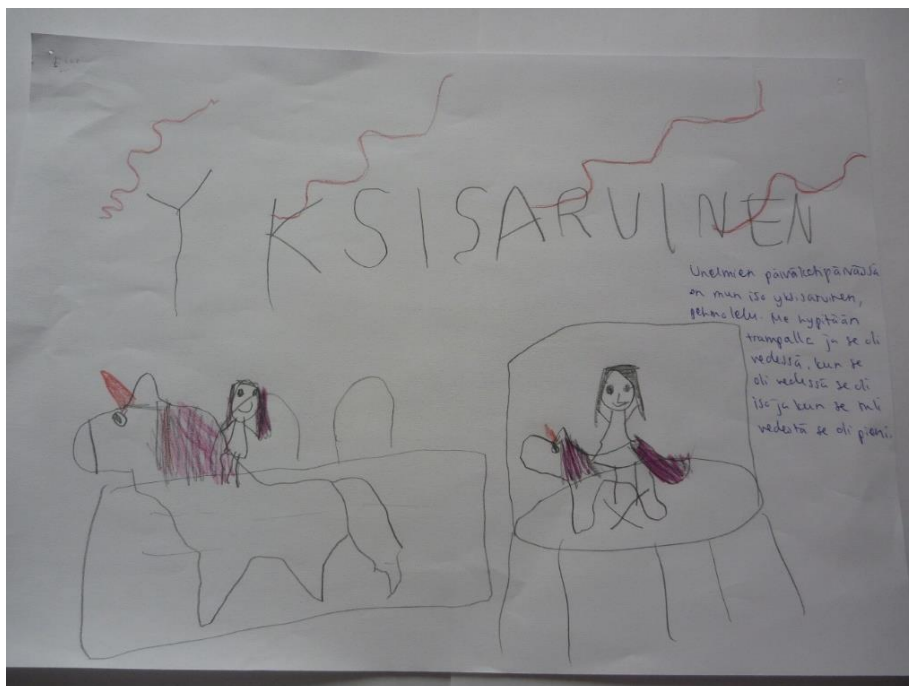
6.2 Piirtämisen aineisto

Toisena menetelmänä käytin lapsille ominaista ilmaisun tapaa, piirtämistä. Ohjeena oli tehdä oma piirustus siitä, millainen olisi Unelmien päiväkotipäivä, tai mitä siellä tehtäisiin. Kuvaan alla kaikkien tähän osioon osallistuneiden lasten piirustukset ja ajatukset omasta piirustuksesta.

Kuva 6: Piirustus, poika 6v.

”Unelmien päiväkotipäivässä on pomppulinna ja se on erivärinen. Siinä on diskopallo ja tulee todella monia eri värejä. Isi kattoo ku mä pompin kaverin kanssa.”

Kuva 7: Piirustus, tyttö 6v.

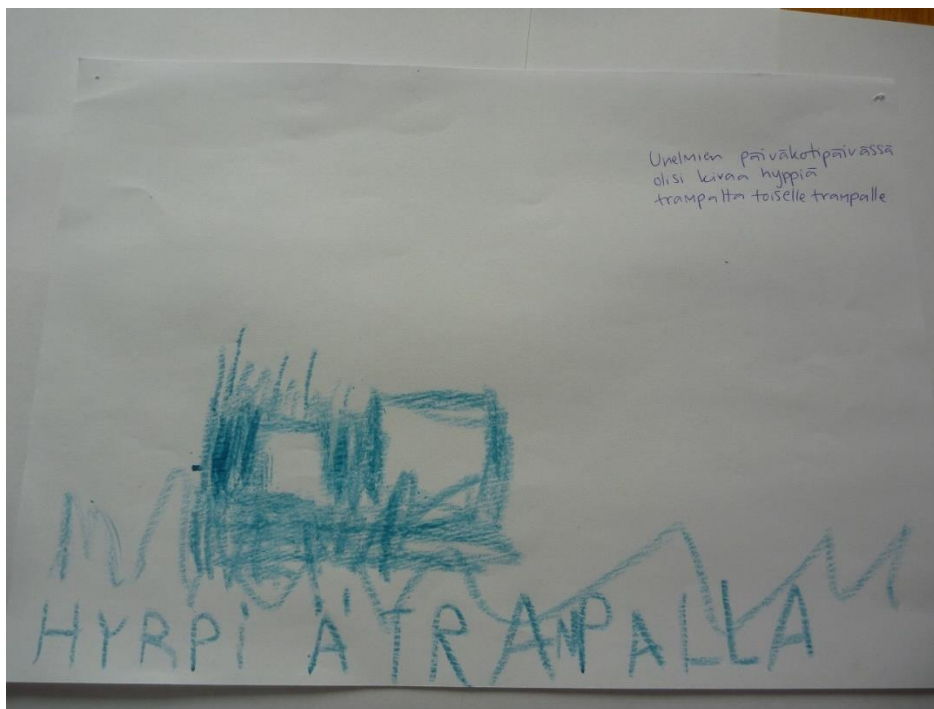
Tässä Unelmien päiväkotipäivässä ”on mun iso yksisarvinen, pehmolelu. Me hypitään trampalle ja se oli vedessä. Kun se oli vedessä, se oli iso ja kun se tuli vedestä se oli pieni.”

Kuva 8: Piirustus, poika 6v.

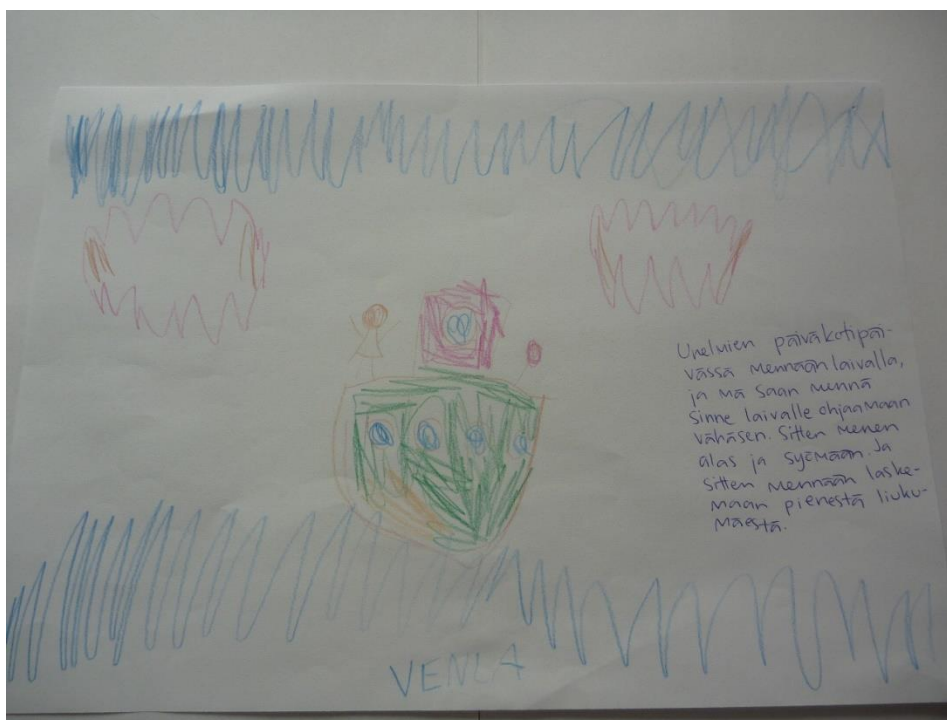
Tässä Unelmien päiväkotipäivässä saisi tehdä lumitöitä Konsta Ketun kanssa. ”Sit sen kans saisi mennä pallomereen.” Konsta Kettu on ryhmän oma pehmolelu, joka vierailee vuorotellen

jonkun kotona. Aamuhetkellä ennen tätä toimintatuokiota oli käyty läpi Konsta Ketun yksi vierailu lapsen luona.

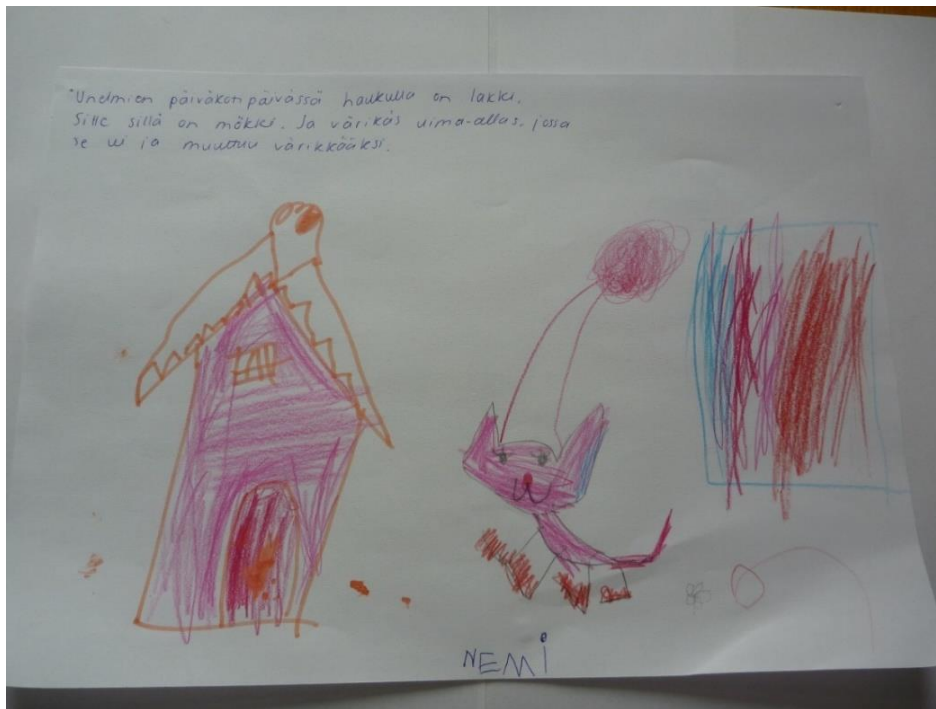
Kuva 9: Piirustus, poika 6v.

”Unelmien päiväkotipäivässä olisi kivaa hyppiä trampalta toiselle trampalle.”

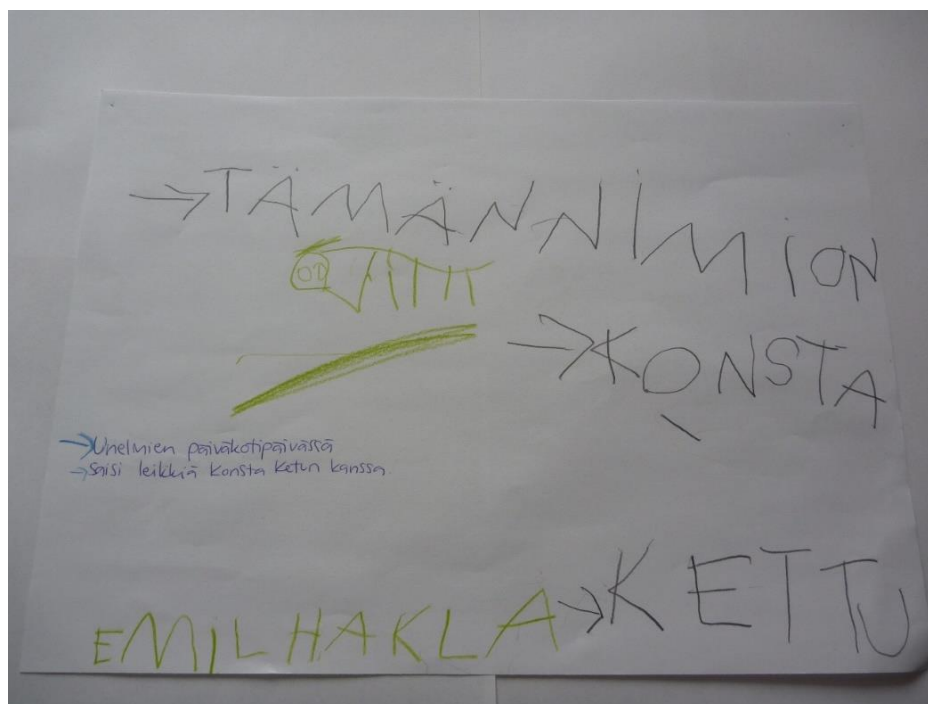
Kuva 10: Piirustus, tyttö 7v.

”Unelmien päiväkotipäivässä mennään laivalla, ja mä saan mennä sinne laivalle ohjaamaan vähäsen. Sitten menen alas ja syömään. Ja sitten mennään laskemaan pienestä liukumäestä.”

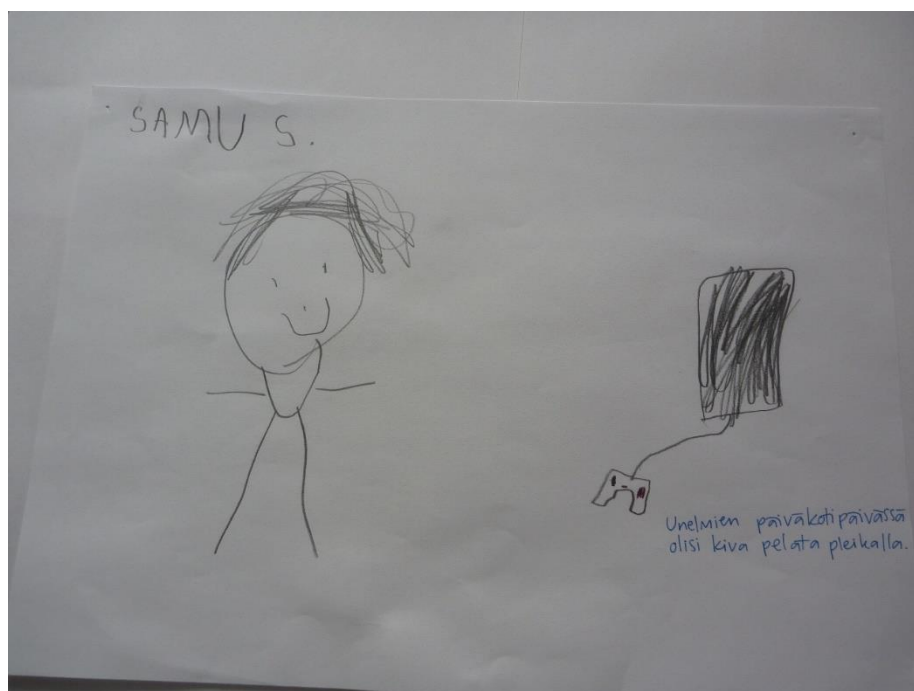
Kuva 11: Piirustus, tyttö 6v.

”Unelmien päiväkotipäivässä haukulla on lakki. Sitte sillä on mökki. Ja värikäs uima-allas, jossa se ui ja muuttuu värikkääksi.”

Kuva 12: Piirustus, poika 6v.

”Unelmien päiväkotipäivässä saisi leikkiä Konsta Ketun kanssa.”

Kuva 13: Piirustus, poika 6v.

”Unelmien päiväkotipäivässä olisi kiva pelata pleikalla.”

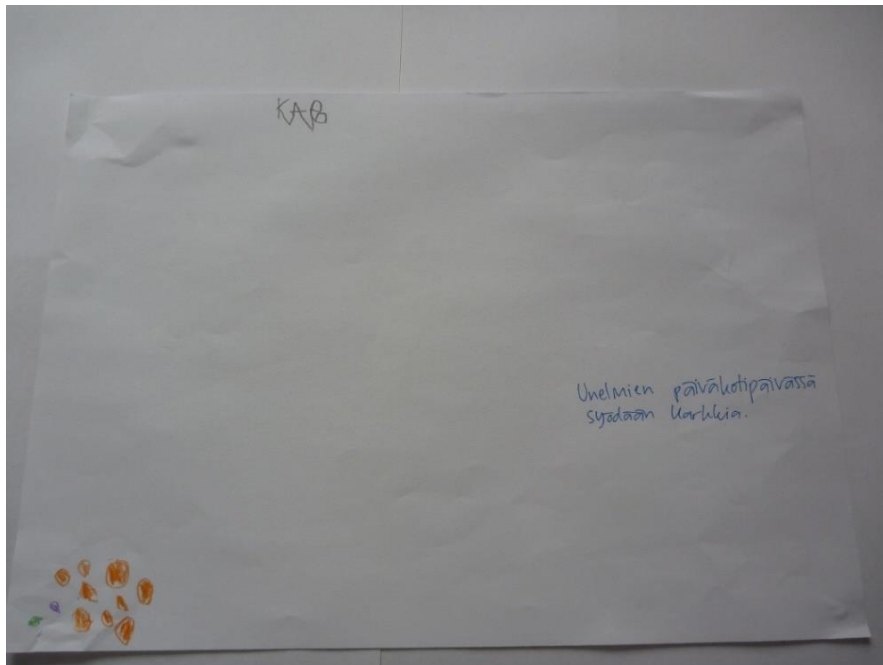
Kuva 14: Piirustus, tyttö 7v.

”Unelmien päiväkotipäivässä olis mun isosisko. Paistoi aurinko ja tuli samaan aikaan vettä. Sit Anni alkoi silittää mun lempparipehmoo.”

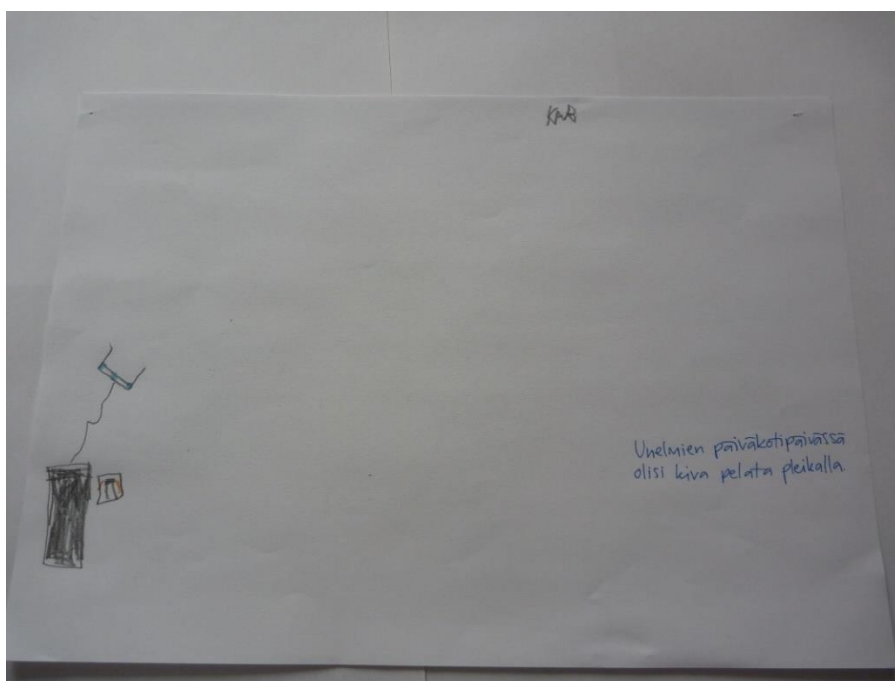
Kuva 15: Piirustus, poika 6v.

”Unelmien päiväkotipäivässä olisi eläintarha. Siellä olisi eläimiä. Aattelin, että sinne tehtäis paikkoja, missä eläimet asuu ja elää. Siellä olis ruokaa ja ympäristö, ja ne kaikki hoitais niitä eläimiä. ”

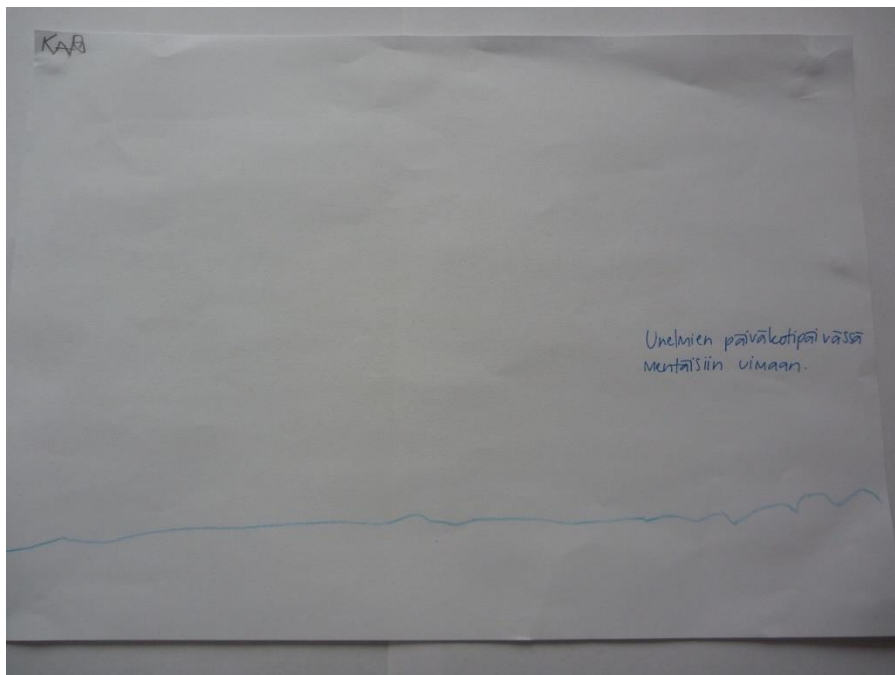
Kuva 16: Piirustus, poika 7v.

”Unelmien päiväkotipäivässä syödään karkkia. ”

Kuva 17: Piirustus, poika 7v.

”Unelmien päiväkotipäivässä olisi kiva pelata pleikalla.”

Kuva 18: Piirustus, poika 7v.

”Unelmien päiväkotipäivässä mentäisiin uimaan.”

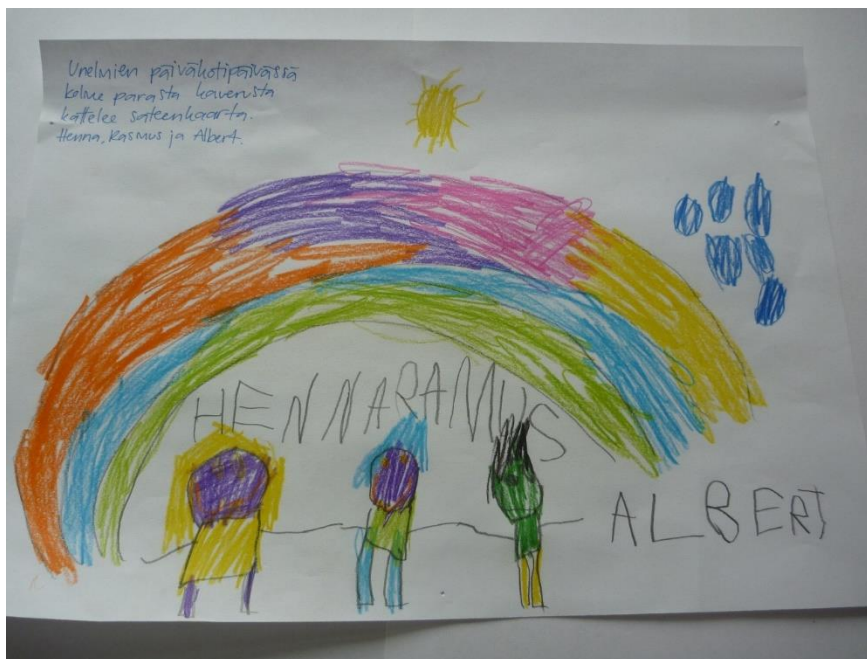
Kuva 19: Piirustus, poika 7v.

”Unelmien päiväkotipäivässä me ollaan kolme parasta kaveria kuumottavan auringon alla ja sateenkaari on muodostunut, koska on tullut muutamia tippoja.”

Kuva 20: Piirustus, tyttö 6v.

”Unelmien päiväkotipäivässä toisessa maassa sataa lunta ja täällä on kesä. Tossa on Albert, tossa on Rasmus ja tossa mä.”

Kuva 21: Piirustus, poika 7v.

”Unelmien päiväkotipäivässä kolme parasta kaverusta kattelee sateenkaarta. Henna, Rasmus ja Albert.”

Yleisesti jokainen lapsi piirsi annetusta aiheesta yhden työn, mutta yksi lapsi innostui aiheesta vasta viime metreillä, jonka jälkeen hän teki vielä yhteensä kolme eri piirustusta. Kolmen edellisen työn piirtäjät istuivat samassa pöydässä. Kuvissa näkyy hyvin ikäkaudelle tyypillinen matkiminen. Se kuuluu varhaisikään, jolloin muiden mielipiteet ovat tärkeitä. Lapset eivät välttämättä arvosta niinkään yksilöllisyyttä tai taiteellisia ansioita, vaan ikätoveriensa hyväksyntää. (Rusanen, Kuusela, Rintakorpi & Torkki 2014, 44-45.) Toiset olivat hyvin huolellisia työssään, toiset olivat nopeammin valmiita. Ajatukset, jotka piirustuksista tulivat esiin, olivat hyvin erilaisia. Yleisesti ottaen eläimet, yhdessä leikkiminen, pelaaminen ja kaverit olivat suosittuja aiheita.

Piirtämisessä huomasin hyvin, miten osa lapsista innostui aiheesta heti, ja heillä oli heti idea valmiina mitä alkaa tehdä. Toisilla lapsilla olisi ollut myös toteutus valmiina, kuten kuvassa 15. Poika kertoi heti saatuaan kuvan valmiiksi, miten Unelmien päiväkotipäivän toteutus voitaisiin tulla järjestämään. Kuvista huomasin hyvin myös sen, että lapset piirsivät yleisesti heille itselleen tärkeitä ja läheisistä asioista, haaveista tai muistoista.

6.3 Kuvatyöskentelyn aineisto

Yhtenä menetelmänä käytin kuvatyöskentelyä. Tässä osuudessa lapset työskentelivät pareittain tai ryhmissä. Kuvaan alla tämän menetelmän avulla saadun aineiston ja analysoin sitä. Ohjeena oli valita valmiiksi leikatuista kuvista itselle mieluisia kuvia ja pohtia ryhmän tai parin kanssa, millainen olisi heidän Unelmien päiväkotipäivä, ja kuvata niitä asioita kuvien avulla ryhmätyön muodossa. Kun kuvat oli valittu ja liimattu, sai työhön vielä halutessaan maalata tai piirtää itse lisää.

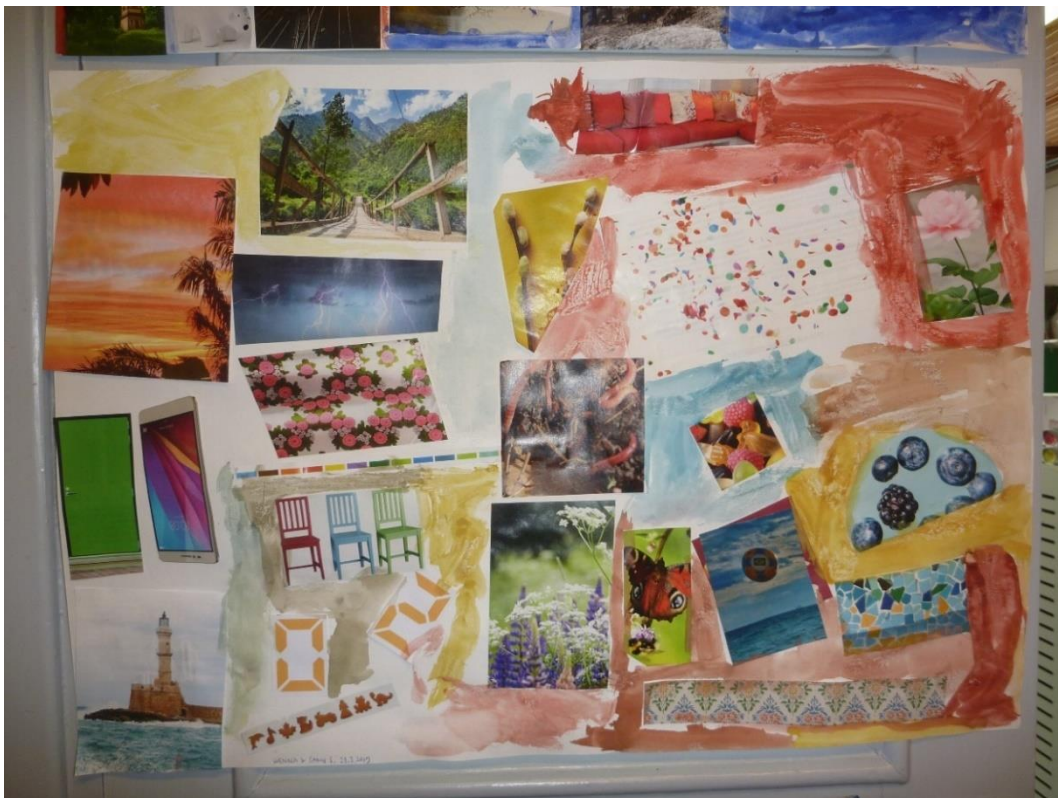
Kuva 24: Kuvatyöskentelyn ryhmätyö, ryhmä 3.

Tämän ryhmän Unelmien päiväkotipäivässä olisi söpöjä koiria ja kissoja, ja sinne saisi myös tuoda oman kissan. Siellä saa imuroida, saa harjata paljon hiuksia ja sitten sinne pitäisi rakentaa oma uima-allas. Siellä saa jumpata ja leipoa pipareita. Ja puida peltoa sekä hakea puita. Ja sitten olisi myös ruukkukasveja. Voittaisiin katsoa maisemia, mennä uimaan ja käydä hyvässä kaupassa.

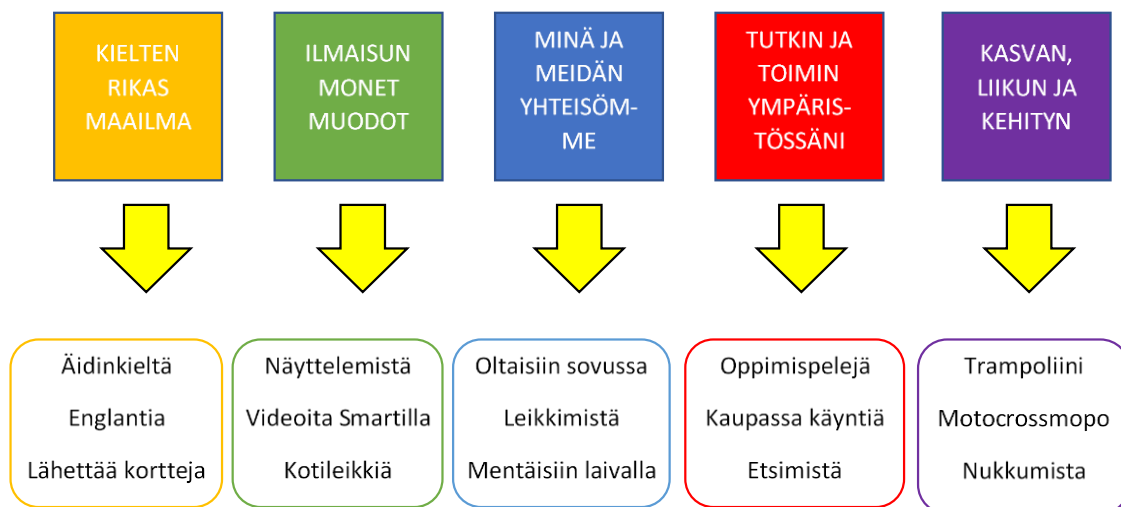
Kuva 25: Kuvatöskentelyn ryhmätö, ryhmä 4.

Tämän ryhmän Unelmien päiväkotipäivässä olisi työkoneleikkiä ja veneleikkiä. Siellä saisi leikkiä roboteilla ja pelata lentopalloa. Porkkanat ja tuolit liittyy kotileikkiin, jota siellä olisi myös.

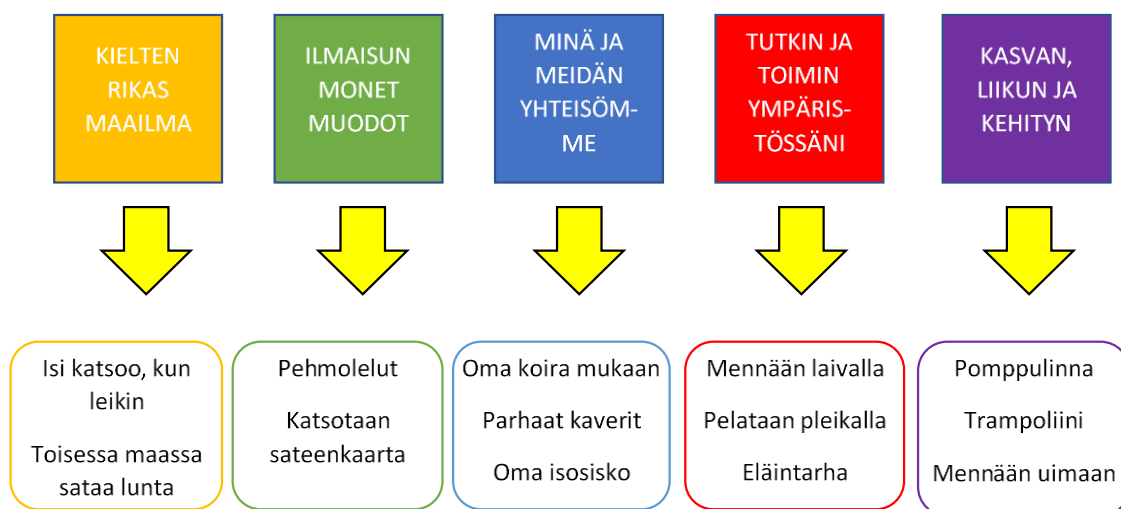

Kuva 26: Kuvatyöskentelyn ryhmätö, ryhmä 5.

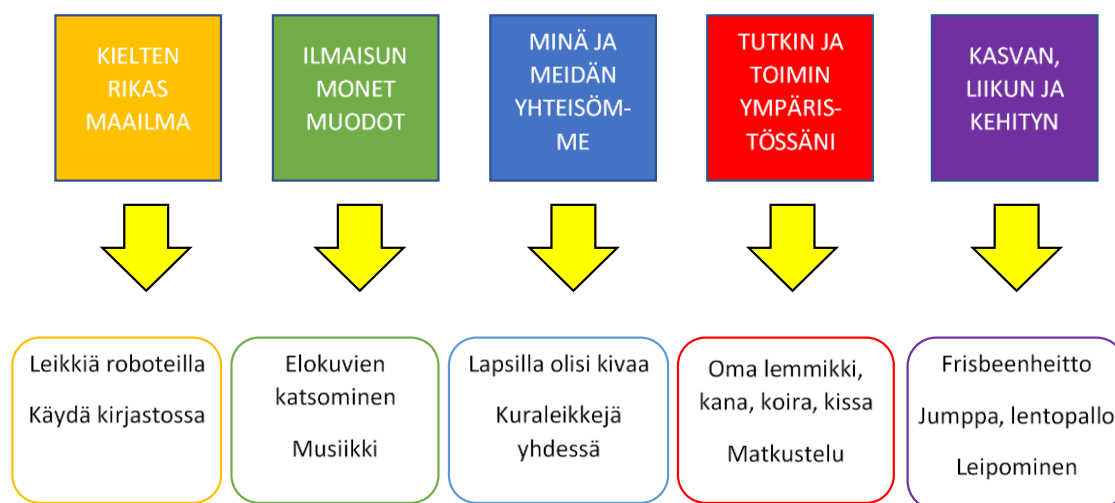
Tämän ryhmän Unelmien päiväkotipäivässä saisi leipoa pipareita mummin kanssa. Olisi kivaa oppia aikaa ja oppia kellon. Saisi pelata kännykällä, ja oman tabletin saisi myös tuoda. Madot ovat kiinnostavia ja värikkäät tuolit olisivat kivoja päiväkodissa. Heitä kiinnostavat myös värit, ovet ja majakat.

Kuva 28: Ryhmähaastattelun aineiston luokittelua.

Kuva 29: Piirtämisen aineiston luokittelua.

Kuva 30: Kuvatyöskentelyn aineiston luokittelua.

Hyviä vastauksia oli paljon, ja usean vastauksen voisi luokitella myös moneen eri kohtaan oppimisen alueita ajatellen. Tavoitteena Unelmien päiväkotipäivässä oli luoda kaikille mukava, yhteinen päivä, jossa olisi jokaiselle mielekästä, monipuolista tekemistä, yhdessäoloa ja myös oppimista mukana hauskanpidon lisäksi. Esittelin luomiani ajatuksia lapsille, ja he innostuivat vahvasti esille nousseesta eläinteemasta kovasti. Yhdessä ulos toteutettu temppurata, johon saa ottaa mukaan oman pehmolelun, oli heistä oikein hyvä idea. Hetken epäiltyään lapset innostuivat kovasti myös ajatuksesta luoda ja tehdä oma elokuva, jossa pehmolelut tai eläinhahmot olisivat pääosassa. Nämä videot katsottaisiin yhdessä koko ryhmä kanssa Unelmien päiväkotipäivässä. Unelmien päiväkotipäivässä päätettiin yhteisesti myös leikkiä ja liikkua.

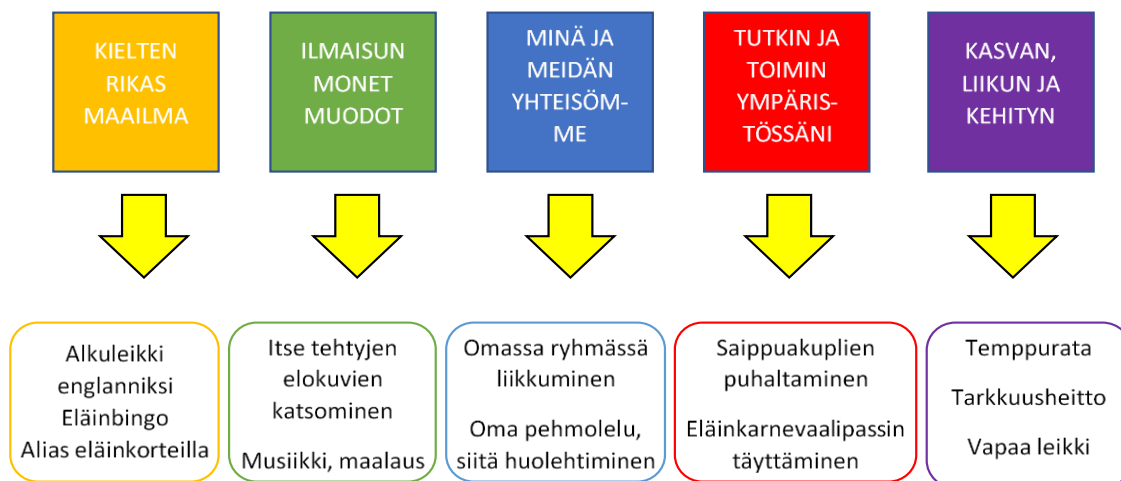
Pihalla yhdessä lasten kanssa toteutettava temppurata liittyy esimerkiksi useampaan osa-alueeseen jollain tavalla. Temppurataa tehdessä käydään vuorovaikutuksellista keskustelua. Vaihtoehtoja radan rakentamiseen miettiessä on mahdollista tutkia eri vaihtoehtoja rataa tehdessä. Liikkuessaan radalla yhdessä pehmolelunsa kanssa he liikkuvat ja kehittävät samalla liikunnallisia taitojaan, esimerkiksi motoriikkaa. Tässä tekemisessä yhdistyy jo monta oppimisen osa-aluetta: kielten rikas maailma; toisten kanssa keskustelu, ilmaisun monet muodot; kehollinen ilmaisu, mitä eri kohdissa temppurataa tulisi tehdä ja millä tavalla, tutkin ja toimin ympäristössäni; matemaattinen ajattelu, radan rakentamisen hahmottaminen, sekä kasvan, liikun ja kehityn; lapsi liikkuu rakentaessaan temppurataa ja sitä suorittaessaan.

7 Tulokset ja Unelmien päiväkotipäivä

Tuloksista nousivat esiin eläimet monessa kohdassa, omat lemmikit, omat pehmolelut ja leikin tärkeys. Liikunta, näytelmät ja videoiden katselusta kerrottiin myös. Leikeissä olisi kivaa, että kaikki leikkisivät yhdessä, eikä tulisi riitaa. Autoleikki, työkoneleikit, maalaaminen, pelit, lentopallo, frisbeegolf ja jumppaaminen mainittiin myös.

Ideoita ja ajatuksia lasten Unelmien päiväkotipäivästä tuli paljon. Kaikki aineisto on dokumentoitu ja kuvattu tähän työhön. Lapsilla oli valtavasti hyviä ajatuksia ja pieniä tai valtavaan suuria ideoita päiväkodin toimintaan. Toisilla ideoilla ei ollut kovin realistisia lähtökohtia, toiset olivat suoraan valmiita käyttöön otettavaksi, esimerkiksi leikkiä ulkona kuraleikkejä autoilla.

Pidimme Unelmien päiväkotipäivän toteuttamisesta vielä palaverin yhdessä Kettujen ryhmän henkilökunnan kanssa. Sovimme päivän rungon ja suunnittelimme yhdessä ideoideni pohjalta toteutusta. Päivästä tiedotettiin lasten huoltajille Peda.netissä, jossa kerrottiin, että päätämme Unelmien päiväkoti- projektin viettämällä Unelmien päivää lasten toivomalla tavalla, eläinkarnevaaleja viettäen. Mukaan päiväkotiin sai tuoda oman eläinpehmolelun, jonka mahdollinen ulkona likaantuminen ei haittaisi. Oma pehmolelu saa kulkea mukana päivän touhuissa ja sillä on mahdollista myös leikkiä päivän aikana.

Kuva 31: Unelmien päiväkotipäivän toiminnan luokittelua.

Unelmien päiväkotipäivä alkoi yhteisesti sisältä, jossa kerroin lapsille, kuinka päivä tulee memään. Aloitimme ensin sillä, että katsoimme lasten itse alusta alkaen tekemät elokuvat. Lapset olivat innoissaan, kun saivat nähdä oman ja toisen ryhmän tuottamat elokuvat. Tämän jälkeen oli vuorossa leikki nimeltä eläinkuoro. Leikissä on ajatuksena, että lapset nostavat pussista vuorollaan kortin, jossa on jonkin eläimen kuva. Sen jälkeen, kun kaikki lapset olivat

nostaneet kortin, he alkavat hokea kortin eläimen nimeä englanniksi, jolloin tavoitteena on löytää samaa sanaa hokevat lapset, joista yksi ryhmä aina muodostuu. Valitut eläimet olivat käärme, kala ja pupu (”snake, fish and rabbit”). Nämä eläinsanat ovat lapsille entuudestaan tuttuja englannin kielisuihkutuksen tuokioilta. Korttien ja tämän leikin avulla saatiin muodostettua helposti jokaiselle lapselle ryhmä, jossa toimittiin Unelmien päiväkotipäivässä.

Tämän jälkeen jokaiselle lapselle jaettiin eläinkarnevaalien passi, jossa oli kuusi tyhjää loke-roa. Jokaiselta päivän eri pisteeltä tulisi saamaan tarran suoritettuaan sen pisteen tehtävän. Jakauduimme henkilökunnan kanssa siten, että kaksi henkilöä jäi sisälle pitämään eri toimintapisteitä, minä vedin ulkona toteuttavat toimintapisteet, ja yksi aikuinen kulki yhden ryhmän mukana. Sisällä toisessa pisteessä maalattiin iso yhteismaalaus omasta eläinpehmosta tai muusta eläimestä. Toisessa pisteessä pelattiin eläinbingoa sekä Aliasta eläinkorteilla siten, että kortit olivat näkyvissä, ja kukin lapsi vuorollaan antoi vihjeitä kuvailemastaan eläimestä ja muut saivat arvata, minkä eläimen hän oli valinnut. Kaksi lapsiryhmää aloitti sisältä, yksi ryhmä lähti kanssani ulos.

Ulkona menimme ensin temppuradalle liikkumaan eläinpehmolelujen kanssa. Temppuradalla oli pujottelua, kaartelua, juoksua, hyppelyä, tasapainottelua sekä juoksua. Rakensin temppuradan aamulla yhden lapsen kanssa ennen Unelmien päiväkotipäivän alkamista. Tarvittavat materiaalit radan rakentamiseen saimme päiväkodin sisä- ja ulkovarastoista. Käytimme köyttä, ratamerkkejä, narua, autonrenkaita sekä pihan maastoa hyväksemme.

Tämän jälkeen lapset saivat puhalttaa saippuakuplia. Ulkona soi karnevaalitunnelmaa luovat eläinaiheiset lastenlaulut, joka oli lasten mielestä kivaa. Toiselle puolella pihaa oli vielä tarkkuusheittoa, jossa tarkoituksena oli, että lapset heittävät isoon koriin sanomalehtipalloja sekä isoon saaviin värikkäitä pallomeripalloja. Kaikista pisteistä lapset saivat aikuiselta eläintarran saamaansa passiin, kun hän oli osallistunut rastille. Rastien kiertämisen jälkeen luvassa oli vapaata leikkiä, jolloin myös omat pehmolelut saivat olla leikeissä mukana.

Tarkoituksena oli luoda lapsille iloinen päivä, jossa hänellä olisi mahdollisuus myös oppia uutta, ja kokea onnistumisen iloa. Iloa päivään toi mukava tekeminen, itsensä toteuttamien, karnevaalitunnelmaa ulkona luova musiikki ja yhteinen itse tehtyjen elokuvien katsomisen hetki. Unelmien päiväkotipäivää valokuvattiin ja videoitiin. Tämän projektin varrella otetuista dokumenteista luotiin video, joka lisättiin Kettujen ryhmän Pedanettiin, sekä laitettiin myös Tammelan kunnan Facebook-sivuille, jossa varhaiskasvatuksen toimintaa luodaan näkyväksi.

8 Johtopäätökset

Lasten Unelmien päiväkotipäivä saattaa koostua hyvinkin pienistä asioista. Se, että tein opinäytetyön aiheesta, sai minut huomaamaan, miten lasten unelmat voivat olla hyvinkin

helposti toteutettavissa. Samalla on mahdollista myös oppia uutta ja kehittää omaa osaamistaan kuin huomaamatta. Toisen unelmana saattaa olla se, että saa tutkia matoja tai etanoita, toisen lapsen unelmana on matkustaa lentokoneella tai perustaa villieläinten eläintarha.

Unelmien toteutumisen esteenä saattaa olla myös päiväkodin henkilökunnan mielikuvituksen puute, tai oman osaamisen aliarviointi, tai vähäiset resurssit. On mahdollista tehdä yhdessä päiväkodissa vaikka mitä, kun ottaa lapsen pienen unelman asiakseen ja ryhtyy toteuttamaan sitä hänen kanssaan. Toteutuksen lomassa siitä saattaa kehittyä uusia projekteja tai toiminta voi muuttua ihan eri suuntaan mitä se alun perin oli. Tavoitteena on kehittyä kokonaisvaltaisesti maailman muutosten mukana. Laaja-alaiseen oppimiseen voi hyvin ottaa mukaan unelmien toteuttamisen. Se, mistä lapsi unelmoi tai haaveilee, oli se sitten metsäkoneleikki, tai laivalle meneminen, on varmasti hyvin hedelmällinen aihe oppia uutta ja uusia taitoja. Näin voidaan kehittää hänen omaa ajatteluaan aiheeseen tutustumalla, koko ryhmän kanssa tai esimerkiksi pienryhmätilanteissa.

Tämä Unelmien päiväkotipäivä- projektin toteuttamisen myötä on saatu lisättyä lasten osallisuuden toteutumista päiväkodin arjessa. Lapset ovat entistä enemmän uskaltaneet ja rohkaistuneet kertomaan omista ajatuksista ja toiveistaan ääneen. Elokuvien tekemisen jälkeen leikeissä on mietitty myös uusien elokuvien tekemistä ja elokuvia tuotettaessa tehty materiaali on päätynyt käyttöön lasten leikkeihin.

9 Tutkimuksen luotettavuudesta ja eettisyydestä

Tutkimusetiikkaan kuuluu ihmisten ja ihmiselämän ilmiöiden moninaisuuden kunnioittaminen, ja havainnot on kerättävä aina luottamuksellisesti ja sensitiivisesti. Käytännössä tähän liittyy se, että tutkija tiedostaa, miten hän puhuu ja käyttäytyy ihmisten kanssa tutkimuskohteessa. (Vilka 2018, 170.) Oli tärkeää huomioida myös lasten luottamuksen saaminen, ja sen huomiointi miten itse suhtaudun heihin. He olivat tässä tapauksessa projektini tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ja asiantuntijoita. Sain heidän luottamuksen toiminnan aikana ja he innostuivat kovasti tästä yhteisestä projektista.

Tein opinnäytetyösopimuksen yhteistyökumppanin, Tammelan kunnan varhaiskasvatusjohtaja Paula Laakson kanssa, sekä sain tutkimusluvan Tammelan kunnan sivistystoimenjohtajalta (Liite2.). Tutkimuksessa tärkeää on myös ottaa huomioon tietoturva-asiat, sillä tutkimusetiikka vaatii tietosuojalainsäädännön noudattamista (Vilka 2018,170.). Kävimme tämän asian läpi heti ensimmäisellä tapaamiskerralla varhaiskasvatusjohtajan kanssa. Loin lupalomakkeen, jonka Haituloiden päiväkodin henkilökunta jakoi jokaisen projektiin osallistuvan lapsen huoltajille, jotta heiltä saatiin lapselle lupa osallistua projektiin. Lomakkeessa kerroin, kuka olen, mitä teen ja miksi, ja saako lapsi osallistua päiväkodissa opinnäytetyöni projektin toimintakerroille. Kerroin myös, että projektissa syntyneitä tuotoksia käytän opinnäytetyössäni. (Liite 1.) Vilka (2018, 170) toteaa, että saatekirjeen tulee antaa riittävästi tietoa siitä,

mihin tarkoitukseen tietoa kerätään, jotta vastaaja, tässä tapauksessa lapsen huoltaja voi päättää lapsen osallistumisesta.

Jokaisen lapsen huoltaja palautti lupalomakkeen. Yksi lapsi ei saanut osallistua lainkaan projektiin, lupalomakkeen joka kohdasta oli ympyröity EI-vaihtoehto. Pohdimme päiväkodin henkilökunnan kanssa, että oliko hänen huoltajillaan riittävästi tietoa projektista, ja tulimme tulokseen, että ehkä he eivät ymmärtäneet täysin toiminnan ajatusta. Kunnioitimme tietenkin heidän päätöstään, ja kyseinen lapsi ei osallistunut pitämilleni tuokioille, vaan hänellä oli muuta ohjelmaa niinä aikoina. Unelmien päiväkotipäivänä hän oli poissa.

Säilytin tutkimuksen aineistoa luotettavasti ja toimintani oli koko ajan läpinäkyvää. Tiedotimme opinnäytetyöstäni ja sen toimintakerroista Kettujen ryhmän Peda.net sivuilla. Siellä oli myös kuvia yhteisistä toimintatuokioista ja kerrottu mitä teimme yhdessä lasten kanssa. Lasten tekemät työt, piirustukset sekä kuvatyöskentelyn ryhmätyöt, olivat esillä päiväkodin yhteisissä tiloissa. Koostin tästä Unelmien päiväkotipäivä -projektista videon, joka laitettiin huoltajille näkyville sekä Kettujen ryhmän Peda.nettiin, että Tammelan kunnan Facebook-sivuille. Pidin huolta, että lapset, joilla ei ole kuvauslupaa, eivät näy tekemälläni videolla.

10 Pohdinta

Miettiessäni opinnäytetyön aihetta alkuvuodesta, en vielä tiennyt, miten monipuolisen ja kiivan toteutuksen saan työni ympärille luotua. Olen päässyt tekemään paljon lasten kanssa, joka oli yksi tavoitteistani. Olen tutustunut moneen uuteen persoonaan, ja kuullut monenlaisista unelmista. Koen, että olen saanut taas ison askelen eteenpäin ajatellessani ammatillista kasvua. Kaikki käytännön tekeminen ja yhteisen toiminnan suunnittelu lasten kanssa yhdessä kehittää toimintaa jollain tavalla aina.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut opettavainen matka. Vaikka tein alussa työn kulusta tuokiosuunnitelman, ei työ kuitenkaan edennyt täysin suunnitelman mukaan. Uskon, että tämä on inhimillistä varhaiskasvatuksen työkentällä, ja toki minulla oli alun perin ajatuksenakin, että projektin toteutus lasten kanssa saa kehittyä ja muuttaa muotoaan matkan varrella. Tärkeä onnistuminen oli se, että lapset rohkenivat hienosti tuoda omia ideoitaan esille ja kertoa rohkeasti omia mielipiteitään.

Olisi ollut hienoa tehdä tästä vieläkin isompi toteutus ja vaikka aloittaa työn tekeminen havainnoinnilla ja jatkaa siitä käyttäen vielä useampia menetelmiä. Aikataulu oli itselläni opinnäytetyön tekemiseen aika tiukka, mutta saimme yhdessä Kettujen esiopetusryhmän kanssa luotua tästä hyvän kokonaisuuden. Hiukan toimintaan vaikutti myös kaikki muu päiväkodin ohjelma ja muu esiopetuksen toiminta. Välillä toimintaan olisi saanut käytettyä vielä paljon enemmän aikaa. Toki sain huomata myös sen, että lasten jaksamisessakin on paljonkin eroja.

Toiset lapset jaksavat keskittyä pitkäänkin yhteiseen tekemiseen, toiset turhautuvat hyvinkin pian, ellei heillä ole aktiivista tekemistä tai jatkuvampaa tekemisen ohjausta.

Tämän opinnäytetyön päätös, Unelmien päiväkotipäivä sujui hyvin. Sää oli hyvin kolea, ja tuulinen, jonka vuoksi osa suunnitellusta ulkona toteutettavasta toiminnasta siirrettiin sisätiloihin. Toisaalta se toimi hyvin niinkin. Lapset olivat aamusta alkaen innostuneita, ja pitivät päivän ohjelmasta. Kaikki osallistuivat hienosti ja olivat aktiivisia toiminnassa. Oli hienoa huomata, miten lapset innostuneina olivat mukana, ja kysyttäessä mikä oli parasta, tui vastauksia jokaisesta eri toiminnasta. Oli hyvä, että Unelmien päiväkotipäivä oli siis monipuolinen, ja tekemistä oli monenlaista, sekä sisällä, että ulkona.

Päiväkodin henkilökunnalta sain positiivista palautetta. Opinnäytetyön toiminallinen osuus osallisti hyvin lapsia. Tavoite lasten Unelmien päiväkotipäivästä oli alusta alkaen hyvä ja selkeä. Unelmien päiväkotipäivä huomioi myös hyvin uuden varhaiskasvatussuunnitelman osallisuuteen perustuen. Lapsilla oli mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä monessa eri tilanteessa. Projekti tuki jokaisen osallisuutta ja mahdollisti oman mielipiteen kertomisen useammassa vaiheessa. Unelmien päiväkotipäivä oli hyvä käytännön esimerkki lasten kanssa yhdessä suunnitellusta ja toteutetusta kokonaisuudesta. Kokonaisuus oli monipuolinen, niin kuin toteutuskin. Erityisesti elokuvien tekeminen oli uutta ja mieleistä jokaiselle. Elokuvien näyttösten aikana oli hyvin hiljaista ja lasten ilmeet olivat innostuneita.

Lapset pitivät siitä, että he saivat tuoda oman pehmolelun, joka sai olla kaikessa toiminnassa mukana. Päivässä oli jokaiselle jotakin mieluista tekemistä, maalausta, liikuntaa, tarkkuutta ja hoksaamista vaativia tehtäviä, hauskanpitoa, musiikkia ja iloisia onnistumisia. Jokainen sai passinsa jokaiseen lokeroon eläintarran. Unelmien päiväkotipäivä, eläinkarnevaali, oli kiva ja onnistunut. Uskon, että päivästä jäi kaikille hyvä mieli. Toivon, että tällaisia projekteja voitaisiin toteuttaa jossakin muodossa päiväkodissa myös tulevaisuudessa, mitä toinen ryhmän lastentarhanopettajista jo pohtikin. Uskon, että tulen myös itse käyttämään tämäläisiä toimintatapoja työelämässä.

Ammatillisesti sain paljon hyvää kokemusta lisää. Tämä opinnäytetyö oli mukava toteuttaa ja opin samalla myös uusia asioita. Luovuus lisää luovuutta ja mielekäs yhdessä tekeminen lisää motivaatiota oppia uutta. ”Pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan (Opetushallitus 2018, 36.)” Tähän ajatukseen kiteytyy mielestäni tämänkin opinnäytetyön toteutus. Yhdessä mietitty, suunniteltu ja toteutettu päivä, jossa myös opittiin uutta, sekä Unelmien päiväkotipäivässä, että matkan varrella projektia suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Unelmien päiväkotipäivä projektissa luotu materiaali jäi varhaiskasvatuksen käyttöön. Osa tästä projektista syntyneistä lasten unelmista ja uusista ideoista on jo toteutettu

käytännössä. Kettujen ryhmä oli esimerkiksi kahdesti uimassa Vesihelmessä heti pääsiäisen jälkeen, joten unelma uimisesta päiväkodilla on siten jo toteutunut. Herkkuja sai syödä yhteissyntymäpäivien juhlimisen yhteydessä. Vappuna Kettujen ryhmällä oli naamiaiset, joten lasten unelma naamiaisista tai pukeutumisesta on myös jo toteutunut. Pikkulegoilla, raketilla ja autoilla on mahdollista leikkiä päivittäin. Ideoita jäi vielä toteutettavaksi, tulevaisuus näyttää miten ne toteutuvat. Lapsen unelma voi olla pieni tai suuri. Tärkeää on, että me aikuiset kuulisimme nämä ajatukset lasten unelmista ja antaisimme niille mahdollisuuden toteutua. Uskon, että lasten unelmien kuulemisesta olisi hyötyä varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa joka paikassa. Toivon, että jokaiselle lapselle annetaan mahdollisuus päästä kertomaan rohkeasti oma mielipiteensä ja että hänen mielipiteensä otetaan huomioon.

Lähteet

Painetut

Alanen, L. 2009. Johdatus lapsuudentutkimukseen. Teoksessa Alanen, L. & Karila, K. (toim.) Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Vastapaino: Tampere

Alanen, L. 2001. Lapsuus yhteiskunnallisena ilmiönä. Teoksessa Sankari, A. & Jyrkämä, J. (toim.) Lapsuudesta vanhuuteen. Vastapaino: Tampere

Airaksinen, R. & Karkkulainen, M. 2012. Draamakka. Vakallinen toiminnallisia kokonaisuuksia. Draamatyö: Helsinki

Csikszentmihalyi, M. 2005. Flow. Elämän virta. Tutkimuksia onnesta, siitä kun kaikki sujuu. Rasalas: Helsinki

Helenius, A. & Lummelahti, L. 2018. Varhaiskasvatus. Perusteita. BoD - Books on Demand: Helsinki

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus: Helsinki

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Tammi: Helsinki

Iivanainen, S. 2019. Väriä elämään- kuvallinen ilmaisu hyvinvointia edistämässä. Teoksessa Karjalainen, A L. (toim.) Luovan toiminnan työtavat. Käsikirja sosiaali- ja terveysalalle. PS-Kustannus: Jyväskylä, 57-100

Järvilehto, L. 2014. Hauskan oppimisen vallankumous. PS-Kustannus: Jyväskylä

Järvinen, K. & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Pedatieto: Helsinki

Karlsson L. 2012. Lapsinäkökulmaisen tutkimuksen ja toiminnan poluilla. Teoksessa Karlsson, L. & Karimäki R. (toim.) Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Suomen kasvatustieteellinen seura: Jyväskylä, 17-63

Kananen, J. 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä? Jyväskylän ammattikorkeakoulu: Jyväskylä

Kokljuschkin, M. 2001. Unelmien päiväkotit. Kohti parempaa oppimisympäristöä. Tammi: Tampere

Niskanen, T. & Kari, O. 2018. Kasvun ja osallisuuden edistäminen. Sanoma Pro: Helsinki

Pulli, E. 2017. Liikkua, leikkiä ja luoda. Liikuntaideoita varhaiskasvatukseen. Lasten Keskus: Helsinki

Pääjoki, T. 2017. Lasten taiteellinen toimijuus. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. PS-kustannus: Juva, 111-123

Rintakorpi K. 2009. Dokumentointi toiminnan kehittämisen välineenä. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen S. & Välimäki A-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Kirjoittajat ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos: Helsinki, 84-89

Roos, P. 2016. Mitä kuuluu? Lapsen kertomukset ja osallisuus päiväkotiarjessa. Waasa Graphics: Vaasa

Ruokonen I. & Rusanen S. 2009. Esteettinen kasvattaja kulttuurisena kasvattajana. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen S. & Välimäki A-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Kirjoittajat ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos: Helsinki, 10-15

Rusanen S. 2009. Lapsen kuvista kulttuurin kuviin. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen S. & Välimäki A-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Kirjoittajat ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos: Helsinki, 48-55

Rusanen S., Kuusela M., Rintakorpi K. & Torkki K. 2014. Musta tuntuu punaiselta. Kuvataiteellinen toiminta varhaisiässä. Lasten keskus: Helsinki

Turja, L. 2017. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. PS-kustannus: Juva, 41-54

Vilka, H. 2018. Havainnot ja havainnointimenetelmät tutkimuksessa. Teoksessa Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelulle tutkijalle. PS-kustannus: Jyväskylä, 156-171

Sähköiset

Edu.fi. 2018. Osallisuus varhaiskasvatuksessa. Viitattu 13.03.2019. https://www.edu.fi/yleis-sivistava_koulutus/varhaiskasvatus/vasu2017tukimateriaalit/osallisuus

Finlex. Varhaiskasvatuslaki. Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>

Honkanen, K. 2018. Lapsiasiavaikutusten arviointi haastaa perinteistä päätöksentekoa. Muutoksessa-blogi. Viitattu 06.03.2019. <https://alueuudistus.fi/blogi/-/blogs/lapsivaikutusten-arviointi-haastaa-perinteista-paatoksentekoa>

Kataja, K. & Opetushallitus. 2018. Osallisuus käsitteenä ja kasvatustilana. Viitattu 13.03.2019. <https://www.youtube.com/watch?v=ApLL2EwEdnw&t=602s>

Lapsen oikeudet. Lapsivaikutusten arviointi. 2019. Viitattu 13.03.2019. <https://www.lapsen-oikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus/lapsivaikutusten-arviointi/>

Marjanen, K. (toim.) Eurooppalainen musiikkiportfolio. Luova tie kieliin. Opettajan opas. Teoriaa, ideoita ja käytäntöä opetustyöhön musiikin ja kielen yhteyksiin perustuen. Viitattu 13.03.2019. https://www.researchgate.net/publication/312027591_Eurooppalainen_musiikkiportfolio_Luova_tie_kieliin_Opettajan_opas_Teoriaa_ideoita_ja_kaytanteita_opetustyohon_musiikin_ja_kielen_yhteyksiin_perustuen

MLL. Lapsivaikutusten arviointi. 2019. Viitattu 06.03.2019. <https://www.mll.fi/kumppaneille/kuntayhteistyo/lapsivaikutusten-arviointi/>

Tammelan kunta 2018a. Tammelan kunnalle lapsiystävällinen kunta -tunnustus. Viitattu 14.02.2019. <http://www.tammela.fi/tammelan-kunnalle-unicefin-lapsiystavallinen-kunta-tunnustus/>

Tammelan kunta. 2019b. Tietoa Tammelasta. Lapsiystävällinen kunta. Viitattu 14.02.2019. <http://www.tammela.fi/kunta-ja-hallinto/tietoa-tammelasta/lapsiystavallinen-kunta/>

Tammelan kunta. 2019c. Pedanet. Varhaiskasvatus. Viitattu 19.3.2019. <https://peda.net/tammela/varhaiskasvatus>

Tammelan kunta. 2017d. Varhaiskasvatussuunnitelma Tammela Vasu 2017. Tammelan kunta. Viitattu 19.3.2019. http://www.tammela.fi/UserFiles/tammela/File/lapset_ja_nuoret/Varhaiskasvatus/TIEDOTTEET/VARHAISKASVATUSSUUNNITELMATAMMELAVASU2017.pdf

Unicef. 2019. Viitattu 14.02.2019. <https://www.unicef.fi/unicef/tyomme-suomessa/lapsiystavallinen-kunta-projektiesittely/>

Opetushallitus. 2014. Esiopetus suunnitelman perusteet. Viitattu 13.03.2019. https://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 14.02.2019 ja 07.03.2019 sekä 13.03.2019. https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Pakanen, A. 2017. Varhaiskasvatuksen pedagogiikan vahvistamisen aika on juuri nyt! Teoksessa Nyt on pedagogiikan aika! Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri muuttuu.

Lastentarhanopettajaliitto, 5. Viitattu 25.03.2019. <https://www.lasten-tarha.fi/uploads/2018/10/31eded03-pedagogiikanaikajulkaisu-6.pdf>

Rintakorpi, K. 2017. Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksen suunnittelun ja kehittämisen välineenä. Teoksessa Nyt on pedagogiikan aika! Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri muuttuu. Lastentarhanopettajaliitto, 27-28. Viitattu 25.03.2019. <https://www.lasten-tarha.fi/uploads/2018/10/31eded03-pedagogiikanaikajulkaisu-6.pdf>

Salminen, K. 2013. Unelmieni päiväkotipäivä; Lasten osallisuuden mahdollistaminen Otsonpesässä. Opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Helsinki. Viitattu 02.04.2019. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/56319/Oppari-Valmis.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Julkaisemattomat

Romppainen, E. Haastattelu. Tammelan sivistystoimi. 05.03.2019. Tammelan kunnantalo. Tammela.

Sundqvist, E. Haastattelu. Tammelan varhaiskasvatus. 14.02.2019. Päiväkoti Haitulat. Tammela.

Kuvat ja kuviot

Kuvio 1. Ensimmäinen kysymyksen vastauksia.	31
Kuvio 2. Toisen kysymyksen vastauksia.	32
Kuvio 3. Kolmannen kysymyksen vastauksia.	32
Kuvio 4. Neljännen kysymyksen vastauksia.	33
Kuvio 5. Viidennen kysymyksen vastauksia.	33
Kuva 6: Piirustus, poika 6v.	34
Kuva 7: Piirustus, tyttö 6v.	35
Kuva 8: Piirustus, poika 6v.	35
Kuva 9: Piirustus, poika 6v.	36
Kuva 10: Piirustus, tyttö 7v.	37
Kuva 11: Piirustus, tyttö 6v.	37
Kuva 12: Piirustus, poika 6v.	38
Kuva 13: Piirustus, poika 6v.	38
Kuva 14: Piirustus, tyttö 7v.	39
Kuva 15: Piirustus, poika 6v.	39
Kuva 16: Piirustus, poika 7v.	40
Kuva 17: Piirustus, poika 7v.	40
Kuva 18: Piirustus, poika 7v.	41
Kuva 19: Piirustus, poika 7v.	41
Kuva 20: Piirustus, tyttö 6v.	42
Kuva 21: Piirustus, poika 7v.	42
Kuva 22: Kuvatyöskentelyn ryhmätyö, ryhmä 1.	44
Kuva 23: Kuvatyöskentelyn ryhmätyö, ryhmä 2.	45
Kuva 24: Kuvatyöskentelyn ryhmätyö, ryhmä 3.	46
Kuva 25: Kuvatyöskentelyn ryhmätyö, ryhmä 4.	47
Kuva 26: Kuvatyöskentelyn ryhmätyö, ryhmä 5.	48

Kuva 27: Kuvatyöskentelyn ryhmätyö, ryhmä 6.	49
Kuva 28: Ryhmähaastattelun aineiston luokittelua.	50
Kuva 29: Piirtämisen aineiston luokittelua.	50
Kuva 30: Kuvatyöskentelyn aineiston luokittelua.	51
Kuva 31: Unelmien päiväkotipäivän toiminnan luokittelua.	52

Liitteet

Liite 1: Osallistumislupa vanhemmilta	65
Liite 2 Tutkimuslupa.....	66
Liite 3 Tuokiosuunnitelma	67

Liite 1: Osallistumislupa vanhemmilta

65 (6

25.2.2019

Hei! Opiskelen Laurea ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Teen opinnäytetyöni liittyen lasten osallisuuteen ja toteutan toimintaprojektin Kettujen esiopetusryhmässä aiheen pohjalta. Opinnäytetyön aiheena on "Unelmien päiväkotipäivä".

Projektin toimintatuokiot lasten kanssa ajoittuvat maalisi- ja huhtikuulle. Projektia dokumentoidaan valokuvaten/videoiden ja kuvia sekä muita lasten tuotoksia (piirroset, tarinat, askartelut, jne.), toimintatapoja sekä puheita hyödynnetään tarvittaessa opinnäytetyöni aineistona.

Tarkoituksena on tämän opinnäytetyö-projektin avulla tukea lasten osallisuutta ja heidän mahdollisuuksiaan vaikuttaa päiväkodin toimintaan sekä arjen käytäntöihin, ja myös luoda uusia ideoita yhteiseen tekemiseen.

Annan lapselleni _____ luvan osallistua "Unelmien päiväkotipäivä"-projektiin liittyviin toimintatuokioihin seuraavasti:

(Ympyröi oikea vaihtoehto)

*Lapsi saa osallistua toimintatuokioihin	KYLLÄ
EI	
*Lapsen tuotoksia (piirroset, tarinat, ym.)
saa hyödyntää aineistona	KYLLÄ
EI	
*Lapsi voi olla mukana videoaineistoissa	KYLLÄ
EI	
*Lapsen ääni voi olla tallennettuna aineistoilla	KYLLÄ
EI	

Allekirjoitus: _____

Kiitos vastauksestanne!

Ystävällisin terveisin, Hanna Rantala

(Hanna.Rantala@student.laurea.fi)

Opinnäytetyön ohjaaja

FT Kaarina Marjanen, kaarina.marjanen@laurea.fi

Liite 2 Tutkimuslupa

TAMMELAN KUNTA**VIRANHALTIJAPÄÄTÖS**

Sivistystoimenjohtaja

20.2.2019

2 §

Vireillepanija

Hanna Rantala

Asia

**TUTKIMUSLUPA TAMMELAN KUNNAN
VARHAISKASVATUKSEEN / LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU, OPISKELIJA HANNA
RANTALA**

Päätös

Päätän myöntää opiskelija Hanna Rantalalle tutkimusluvan opinnäytetyön tekemiseksi. Aiheena lasten unelmien päiväkotipäivä. Tarkoituksena on toimintaprojektin avulla lapsia osallistaen ideoida millainen olisi heidän unelmiensa päiväkotipäivä.

Tutkimustulokset tulee toimittaa Tammelan kunnalle.

Päiväys ja allekirjoitus Tammela 20.2.2019

Mari Haapanen
Sivistystoimenjohtaja

Jakelu

Hakija
Varhaiskasvatusjohtaja

Asialuokittelu, AMS

13.00

VALITUSOSOITUS

Valitusoikeus Kunnan viranomaisen päätökseen saa jokainen hakea muutosta sillä perusteella, että päätös loukkaa oikeuttaan. Kunnan jäsen saa hakea muutosta päätökseen myös sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä taikka menee viranomaisen toimivaltaa ulommaksi tai muutoin on lainvastainen.

Valitusviranomainen

Tammelan Kunnanhallitus, Hakkapeliitantie 2, 31300 Tammela.

Valitusaika

14 pv päätöksen tiedoksi saannista.

Tiedoksianto Lähetetty postitse/luovutettu

Valituskirja

Valituskirjassa on ilmoitettava

- valittajan nimi, ammatti, asuinkunta ja postiosoite
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä osin päätöksestä valitetaan ja muutos, joka vaaditaan tehtäväksi
- muutosvaatimuksen perusteet

Valituskirja on valittajan tai valituskirjan muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut valituskirjan, siinä on mainittava myös laatijan ammatti, asuinkunta ja postiosoite. Valituskirjaan on liitettävä päätös, josta valitetaan, alkuperäisenä tai viran puolesta oikeaksi todistettuna jäljennöksenä sekä todistus siitä päivästä, josta valitusaika on luettava.

Valitusasiakirjojen toimittaminen valitusviranomaiselle

Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle ennen valitusajan päättymistä. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulun- ja juhannusaatto tai arkilauantai, saa valitusasiakirjat toimittaa valitusviranomaiselle ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä. Valittajan vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähtin välityksellä. Postin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioaloajan päättymistä.

Liite 3 Tuokiosuunnitelma

Tuokio 1

2 ryhmää, yhden ryhmän kesto noin 30 min

Yleisajatus: Tutustua lapsiin ja kertoa projektista

Tavoitteet lapsille: Rohkaistua osallistumaan toimintaan, tuoda oma ajatus kuuluviin, keskittyä yhteiseen hetkeen ja kertoa omista ajatuksista

Omat tavoitteet: Olla innostava ohjaaja, ja antaa selkeät ohjeet ja kertoa projektista lapsia ajatellen selkeillä käsitteillä

Työtavat / painotukset: Esittely, tutustumisleikit, keskustelu, ryhmähaastattelu, piirtäminen

Suunnitelma: Esittelen itseni ja kerron mitä olen tullut tekemään ja miksi. Annan lasten osallistua keskusteluun ja kysellä minulta mikäli kysymyksiä ilmenee. Tutustumisleikkiniä aion käyttää matonkudekerää, jota vierittelemme ringissä, jotta kuulen kaikkien nimet ja oppisin tuntemaan lapset nimeltä. Aion käyttää myös kuvakortteja, joiden avulla kyselen lasten senhetkisiä tunteita esikoulussa olemisesta. Sitten avaan aihetta enemmän, ja keskustelemme muutaman kysymyksen avulla siitä, millainen olisi heidän Unelmien päiväkotipäivänsä. Kirjaan näitä vastauksia heti ylös. Lopuksi lapset saavat piirtää jokainen omankuvan siitä, millainen olisi juuri hänen Unelmien päiväkotipäivä. Lapsilla on oikeus halutessaan kertoa lisää työstään ja omista ajatuksistaan. Tämä dokumentoidaan videoiden.

Pedagoginen näkökulma + osaamisen alue: Kielten rikas maailma (vuorovaikutuksellista keskustelua, tarinointia), minä ja meidän yhteisömme (pohdintaa millainen olisi minun Unelmien päiväkotipäivä, mitä me siellä voisimme tehdä)

Tuokio 2

2 ryhmää, yhden ryhmän kesto noin 30 min

Yleisajatus: Jatkaa projektin parissa työskentelyä toiminnallisilla & luovilla menetelmillä

Tavoitteet lapsille: Osallistua toimintaan rohkeasti, ilmaista itseään luovasti omaa askarteluajatustaan toteuttaen

Omat tavoitteet: Olla selkeä ohjeiden antamisessa ja kehittyä ohjaajana

Työtavat / painotukset: Keskustelu, askartelu

Suunnitelma: Aloitamme keskustelemalla ja muistelemalla mitä viime kerralla juteltiin ja piirrettiin kun nähtiin. Käymme läpi lasten piirustuksia ja he saavat kertoa töistään. Askartelussa materiaalina on ainakin lehdistä leikkaamiani kuvia, joita lasten on mahdollista liimata paperille ja työstää eteenpäin. Käytämme myös muita materiaaleja lasten kiinnostuksen mukaan.

Pedagoginen näkökulma + osaamisen alue: Kielten rikas maailma (vuorovaikutuksellinen keskustelu), ilmaisun monet muodot (askartelu, eri materiaalien käyttö ja käsillä tekeminen)

Tuokio 3

2 ryhmää, yhden ryhmän kesto noin 30 min

Yleisajatus: Jatkaa projektin parissa työskentelyä luovilla menetelmillä

Tavoitteet lapsille: Muistaa, mistä projektissa on kyse, ja olla aktiivisesti mukana, ilmaista itseään rohkeasti, osallistuen mahdolliseen yhteistyön toteuttamiseen

Omat tavoitteet: Antaa jälleen selkeät ohjeet toimintaan, rohkaista lapsia toteuttamaan itseään mahdollisimman mielikuvitusrikkaasti

Työtavat / painotukset: Keskustelu, maalaaminen, askartelu

Suunnitelma: Käymme jälleen läpi mitä on aiemmin keskusteltu aiheesta ja millaisia töitä on jo tehty. Jatkamme aihetta maalaamalla, joko yksittäin tai ryhmässä isommalle paperille. Työskentelyä dokumentoidaan videoiden ja lasten ajatuksia kirjataan ylös.

Pedagoginen näkökulma + osaamisen alue: Kielten rikas maailma (vuorovaikutuksellinen keskustelu), ilmaisun monet muodot (maalaaminen väreillä paperille, yksittäin tai iso ryhmämaalaus, askartelu)

Tuokio 4

2 ryhmää, yhden ryhmän kesto noin 30 min

Yleisajatus: Käydä läpi projektin tuotoksia, projektin lopputulos & päättäminen

Tavoitteet lapsille: Kertoa rohkeasti ajatuksia millainen projekti on ollut ja antaa palautetta, osallistua projektin näkyväksi tuomisen suunnitteluun

Omat tavoitteet: Antaa lapsille myönteistä palautetta, saada projektista hyvä kokonaisuus, ottaa lasten ajatukset huomioon lopputoteutuksessa

Suunnitelma: Unelmien päiväkotipäivä. Käymme myös läpi projektia kokonaisuutena. Mietimme miten teemme sen näkyväksi, kokoammeko siitä videon? Millainen Unelmien päiväkotipäivä on?

Pedagoginen näkökulma + osaamisen alue: Tutkin ja toimin ympäristössäni (eri vaihtoehtoja projektin tulosten esiintuomiselle), kielten rikas maailma (vuorovaikutuksellista keskustelua)

Projektin kokonaistavoitteet: Keskustelutaitojen kehittyminen, lasten mielikuvituksen ruokkiminen, ajattelun kehittyminen, lasten innostaminen, kädentaitojen ja hienomotorististen taitojen kehittyminen, yhteistyötaitojen kehittyminen, toisten töiden arvostus ja kunnioitus, lasten osallisuuden lisääminen

Päätavoite: Toteuttaa lasten kanssa yhteistyössä kokonaisuus luovasta toimintaprojektista, jonka tavoitteena on pohtia eri keinoin millainen olisi heidän Unelmien päiväkotipäivä

Omat pedagogiset tavoitteet: kokonaisuuden hallinta, ryhmän ohjaaminen, työskentelyn ohjaaminen

Arviointi: Jokaisen tuokion lopuksi hymiön valinta (3 eri vaihtoehtoa) sekä sanallisen palautteen kerääminen